СОВЕТ ТОЙГУЗИНСКОГО СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ МЕНДЕЛЕЕВСКОГО МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МЕНДЕЛЕЕВСК МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ ТОЙГУҖА АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ СОВЕТЫ

Р Е Ш Е Н И Е

К А Р А Р

2023 елның 7 июненнән

№ 81

Татарстан Республикасы
Менделеевск муниципаль районы
«Тойгуҗа авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге
Уставын раслау турында

«Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, «Татарстан Республикасында җирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә Татарстан Республикасы Менделеевск муниципаль районының Тойгуҗа авыл җирлеге советы **КАРАР КЫЛДЫ**:

1. Татарстан Республикасы Менделеевск муниципаль районының «Тойгуҗа авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр кертергә һәм кушымта нигезендә расларга.

2**.** Әлеге карарны «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә Татарстан Республикасының рәсми хокукый мәгълүмат порталында түбәндәге адрес буенча бастырырга: https://pravo.tatarstan.ru, шулай ук Татарстан Республикасы Менделеевск муниципаль районының рәсми сайтында «Интернет» челтәрендә «Тойгуҗа авыл җирлеге» бүлегендә урнаштырырга: https://mendelevsk.tatarstan.ru.

3. «Татарстан Республикасы Менделеевск муниципаль районының «Тойгуҗа авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставын раслау турында» Татарстан Республикасы Менделеевск муниципаль районы Тойгуҗа авыл җирлеге советының 2019 елның 4 октябрендәге 111 номерлы карарын үз көчен югалткан дип санарга.

4. Әлеге карарны Россия Федерациясе Юстиция министрлыгының Татарстан Республикасы буенча идарәсенә җибәрергә.

5. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуны үз өстемдә калдырам.

ТР Менделеевск муниципаль районы
Тойгуҗа авыл җирлеге Советы рәисе Р.А.Сафин

Менделеевск муниципаль районы
Тойгуҗа авыл җирлеге Советының
2023 елның 7 июнендәге 81 номерлы
карары белән расланды

Татарстан Республикасы Менделеевск
муниципаль районының Тойгуҗа авыл җирлеге
башлыгы
____________________ Р.А. Сафин

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ

МЕНДЕЛЕЕВСК МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ

ТОЙГУҖА АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ

МУНИЦИПАЛЬ БЕРӘМЛЕГЕ УСТАВЫ

2023 ел

I бүлек. ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР

1 статья. Татарстан Республикасы Менделеевск муниципаль районы «Тойгуҗа авыл җирлеге» муниципаль берәмлегенең исеме һәм хокукый статусы

1. «Тойгуҗа авыл җирлеге» муниципаль берәмлегенә Татарстан Республикасы Менделеевск муниципаль районының авыл җирлеге статусы бирелгән.

2. Муниципаль берәмлекнең рәсми исеме - Татарстан Республикасы Менделеевск муниципаль районының «Тойгуҗа авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге (алга таба текст буенча - Җирлек).

3. муниципаль берәмлекнең кыскача исеме -ТР ММР «Тойгуҗа АҖ» .

4. «Тойгуҗа авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Татарстан Республикасы Менделеевск муниципаль районы составына керә.

2 статья. Җирлекнең территориаль составы

1. Җирлек территориясе составына торак пунктлар: Тойгуҗа авылы һәм Рус Сарсазы авыллары керә.

2. Җирлекнең административ үзәге булып Тойгуҗа авылы тора.

3. Җирлек чикләре «Менделеевск муниципаль районы» муниципаль берәмлегенең һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләрнең территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында» 2005 елның 31 гыйнварындагы 29-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән.

4. Җирлек территориясе составына милек рәвешләренә һәм максатчан билгеләнешенә бәйсез рәвештә җирләр керә.

5. Җирлек чикләрен үзгәртү, аны үзгәртеп кору Татарстан Республикасы законы белән законнарда билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

3 статья. Җирлектә җирле үзидарәне гамәлгә ашыруга халыкның хокукы

1. Җирлектә җирле үзидарә җирле референдумнарда, муниципаль сайлауларда катнашу юлы белән һәм турыдан-туры ихтыяр белдерүнең башка рәвешләрендә, шулай ук әлеге Уставта каралган сайлау һәм җирле үзидарәнең башка органнары аша Россия Федерациясе гражданнары тарафыннан гамәлгә ашырыла.

2. Гражданнар җирле үзидарәне гамәлгә ашыруга җенесенә, расасына, милләтенә, теленә, чыгышына, мөлкәти һәм вазыйфаи хәленә, дингә, инануларына, иҗтимагый берләшмәләргә каравына бәйсез рәвештә турыдан-туры һәм үз вәкилләре аша бертигез хокукларга ия.

Җирлек территориясендә даими яисә башлыча яшәүче чит ил гражданнары җирле үзидарәне гамәлгә ашырганда Россия Федерациясенең халыкара шартнамәләре һәм федераль законнар нигезендә хокукларга ия.

3. Гражданнар җирле үзидарә органнарына һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затларына турыдан-туры мөрәҗәгать итәргә, җирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында мәгълүмат алырга хокуклы.

4. Җирле үзидарә органнары һәм аларның вазыйфаи затлары, әгәр законда башкасы каралмаган булса, Поселение җирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында гражданнарның тулы һәм дөрес мәгълүмат алу мөмкинлеген тәэмин итәргә тиеш.

5. Җирлекнең җирле үзидарә органнары массакүләм мәгълүмат чаралары аша һәм башка ысул белән даими рәвештә гражданнарга Җирлек һәм аның аерым территорияләрен үстерүнең иң мөһим мәсьәләләре, гомуми файдаланудагы транспорт, торак-коммуналь хуҗалык эше, халыкка төрле хезмәт күрсәтүче социаль-мәдәни һәм башка учреждениеләр челтәрен үстерү, социаль ташламалар турында, җәмәгать тәртибен саклауның торышы һәм табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр турында даими мәгълүмат бирәләр.

6. Гражданнар, оешмалар, әгәр аларның хокуклары һәм ирекләре бозылган дип санасалар, җирле үзидарә органнарының һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затларының карарларына, гамәлләренә (гамәл кылмавына) дәгъва белдерергә хокуклы.

4 статья. Җирлек җирле үзидарә органнары структурасы

1. Җирле үзидарә органнары структурасына Җирлек советы, Җирлек башлыгы, Җирлекнең Башкарма комитеты, Җирлекнең Ревизион комиссиясе һәм әлеге Устав нигезендә төзелә торган башка органнар керә.
2. Җирлекнең җирле үзидарә органнары структурасын үзгәртү әлеге Уставка үзгәрешләр кертү юлы белән гамәлгә ашырыла.

5 статья. Җирлекнең җирле әһәмияттәге мәсьәләләре

1. Җирлекләрнең җирле әһәмияттәге мәсьәләләренә түбәндәгеләр керә:
1.1. Җирлек җирлегенең бюджет проектын төзү һәм карау, Җирлек бюджетын раслау һәм үтәү, аның үтәлешен тикшереп торуны гамәлгә ашыру, Җирлек бюджетының үтәлеше турында хисап төзү һәм раслау;

1.2. Җирлек салымнарын һәм җыемнарын билгеләү, үзгәртү һәм гамәлдән чыгару;

1.3. Җирлек муниципаль милкендәге мөлкәтне биләү, аннан файдалану һәм аның белән эш итү;

1.4. Җирлекнең торак пунктлары чикләрендә янгын куркынычсызлыгы буенча беренчел чараларны тәэмин итү;

1.5 Җирлектә яшәүчеләрне элемтә, җәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыру;

1.6. Урыннарда яшәүчеләрне мәдәният оешмалары хезмәтләре белән ял итүне оештыру һәм тәэмин итү өчен шартлар тудыру;

1.7. Җирлек территориясендә физик культураны, мәктәп спортын һәм массакүләм спортны үстерү өчен шартлар тудыру, җирлекнең рәсми физкультура-савыктыру һәм спорт чараларын үткәрүне оештыру;

1.8. Җирлекнең архив фондларын булдыру;

1.9. Җирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау, төзекләндерү өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыру, аның предметы булып җирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен үтәү, социаль, инженерлык һәм транспорт инфраструктуралары объектларыннан һәм күрсәтелә торган хезмәтләрдән инвалидларның файдалана алуын тәэмин итү таләпләрен үтәү, күрсәтелгән кагыйдәләр нигезендә җирлек территориясен төзекләндерүне оештыру;

1.10. Объектларга адреслар бирү, адресларны үзгәртү, аннулирование, урам-юл челтәре элементларына (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, региональ яисә муниципальара әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, муниципаль районның җирле әһәмияттәге җирле әһәмияттәге) исемнәр бирү, җирлек чикләрендә планлаштыру структурасы элементларына исемнәр бирү, мондый исемнәрне үзгәртү, аннулировать итү, мәгълүматны дәүләт адреслы реестрында урнаштыру;

1.11. Авыл хуҗалыгы җитештерүен үстерүдә ярдәм итү, кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү өчен шартлар тудыру;

1.12. Җирлектә балалар һәм яшьләр белән эшләү чараларын оештыру һәм гамәлгә ашыру;

1.13. Җәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданнарга һәм аларның берләшмәләренә ярдәм күрсәтү, халык дружиналары эшчәнлеге өчен шартлар тудыру.

1.14. каты коммуналь калдыкларны туплау (шул исәптән аерым туплау) һәм транспортлау эшчәнлеген оештыруда катнашу;

1.15. ритуаль хезмәтләр оештыру һәм күмү урыннарын карап тоту;

1.16. Халыкны су белән тәэмин итүне, суны чыгаруны, халыкны ягулык белән тәэмин итүне Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә оештыру;

1.17. Җирлекнең торак пунктлары чикләрендә җирле әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлеге;

1.18 Җирлек территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниятен саклап калуга һәм үстерүгә, мигрантларның социаль һәм мәдәни адаптациясенә, милләтара (этникара) конфликтларны профилактикалауга юнәлдерелгән чараларны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;

1.19 Җирлек халкының күпләп ял итүе өчен шартлар тудыру һәм халыкның күпләп ял итү урыннарын төзекләндерүне оештыру, моңа гражданнарның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр полосаларына ирекле керүен тәэмин итү дә керә.

2. Җирле үзидарә органнары Менделеевск муниципаль районының җирле үзидарә органнары белән аларга җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча үз вәкаләтләренең бер өлешен гамәлгә ашыруны Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә Менделеевск муниципаль районы бюджетына җирлек бюджетыннан бирелә торган бюджетара трансфертлар хисабына тапшыру турында килешүләр төзергә хокуклы.

6 статья. Җирлекләрнең җирле әһәмияттәге мәсьәләләренә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итүгә җирле үзидарә органнары хокуклары

1. Җирлек җирле үзидарә органнары түбәндәгеләргә хокуклы:

1.1. җирлек музейларын төзү;

җирлектә нотариус булмаган очракта, законнарда каралган нотариаль гамәлләр кылу;

1.3. Опека һәм попечительлек эшчәнлеген гамәлгә ашыруда катнашу;

1.4. җирлек территориясендә җирле милли-мәдәни автономияләрнең хокукларын гамәлгә ашыруга бәйле эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;

1.5. Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә ярдәм күрсәтү һәм җирлек территориясендә милләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендәге чараларны гамәлгә ашыру;

1.6. җирлек территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизацион әзерләү чараларын оештыруда һәм гамәлгә ашыруда катнашу;

1.7. муниципаль янгын сагын булдыру;

1.8. туризмны үстерү өчен шартлар тудыру;

1.9. Кеше хокукларын тәэмин итүгә һәм мәҗбүри тоту урыннарындагы затларга ярдәм итүгә җәмәгать контролен гамәлгә ашыручы иҗтимагый күзәтү комиссияләренә ярдәм күрсәтү;

1.10. "Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында" 1995 елның 24 ноябрендәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә инвалидларның иҗтимагый берләшмәләренә, шулай ук инвалидларның гомумроссия иҗтимагый берләшмәләре тарафыннан төзелгән оешмаларга ярдәм күрсәтү;

1.11. Торак законнары нигезендә социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча гражданнарга муниципаль торак фондыннан торак урыннары бирү;

1.12. җирлек территориясендә яшәүче хуҗалардан башка хайваннар белән эш итү эшчәнлеген гамәлгә ашыру;

1.13. "Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында" Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә чараларны гамәлгә ашыру;

1.14. инвалидларның, сәламәтлеге мөмкинлекләре чикләнгән затларның физик культурасын һәм спортын үстерүгә, адаптив физик культурага һәм җайлашу спортына ярдәм итү;

1.15 "Кулланучылар хокукларын яклау турында" 1992 елның 7 февралендәге N 2300-I номерлы Россия Федерациясе Законында каралган кулланучылар хокукларын яклау чараларын гамәлгә ашыру;

1.16. Участок буенча вәкаләтле вазыйфасын биләүче полиция хезмәткәренә һәм аның гаилә әгъзаларына күрсәтелгән вазыйфа хезмәткәре биләгән вакытка торак урыны бирү;

«20) алкоголь, наркотик яисә башка агулы матдәләр кулланудан исереклек халәтендә булган затларга ярдәм күрсәтү чараларын гамәлгә ашыру».

2. Җирле үзидарә органнары башка мәсьәләләрне хәл итәргә, башка дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруда катнашырга (федераль законнарда каралганча, «Россия

Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 19 статьясы нигезендә аларга тапшырылмаган), шулай ук башка муниципаль берәмлекләрнең җирле үзидарә органнары, дәүләт хакимияте органнары компетенциясенә кертелмәгән һәм федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары, җирле бюджетлар керемнәре исәбеннән, Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетларыннан бирелгән бюджетара трансфертлардан тыш, һәм түләүләрнең өстәмә нормативлары буенча салым керемнәре кергән башка мәсьәләләрне хәл итәргә хокуклы.

7 статья. Җирлекнең муниципальара хезмәттәшлектә катнашуы

Җирлекнең муниципальара хезмәттәшлектә катнашуы федераль законнар һәм җирле үзидарә турында Татарстан Республикасы законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

8 статья. Җирле үзидарә органнарының дәүләт хакимияте органнары белән үзара мөнәсәбәтләре

Җирле үзидарә органнарының дәүләт хакимияте органнары белән үзара мөнәсәбәтләре түбәндәгечә гамәлгә ашырыла:

1) җирлекнең социаль-икътисадый үсешенә юнәлдерелгән дәүләт программаларын гамәлгә ашыруда җирле үзидарә органнарының катнашуы;

2) Җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм дәүләт хакимияте органнары арасында шартнамәләр (килешүләр) төзү;

3) даими яисә вакытлыча координация, консультация, киңәш бирү һәм башка эш органнары булдыру;

4) Татарстан Республикасы Дәүләт Советындагы Җирлек Советының закон чыгару инициативасы;

5) законнарда билгеләнгән үзара хезмәттәшлекнең башка рәвешләре.

9 статья. Муниципаль хезмәтне хокукый җайга салу

Муниципаль хезмәт вазыйфаларына таләпләрне дә кертеп, Җирлектә муниципаль хезмәтне хокукый җайга салу, муниципаль хезмәткәрнең статусын билгеләү, муниципаль хезмәтне үтү шартлары һәм тәртибе, «Россия Федерациясендә муниципаль хезмәт турында» 2007 елның 02 мартындагы 25-ФЗ номерлы Федераль закон, «Муниципаль хезмәт турында Татарстан Республикасы кодексы» 2013 елның 25 июнендәге 50-ТРЗ номерлы, Җирлек Советы тарафыннан расланган Муниципаль хезмәт турындагы нигезләмә һәм Җирлекнең муниципаль хокукый актлары белән гамәлгә ашырыла.

II бүлек. ХАЛЫКНЫҢ ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ГАМӘЛГӘ АШЫРУ ҺӘМ ХАЛЫКНЫҢ ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ГАМӘЛГӘ АШЫРУДА КАТНАШУ ФОРМАЛАРЫ

10 статья. Халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыру һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашу формалары

Җирлек халкы турыдан-туры җирле үзидарәне гамәлгә ашыра һәм җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда түбәндәге рәвешләрдә катнаша:

1) җирле референдум;

2) муниципаль сайлаулар;

3) депутатны, җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затын чакыртып алу буенча тавыш бирү;

4)Җирлекнең чикләрен үзгәртү һәм үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү;

5) гражданнарның хокукый инициативасы;

6) территориаль иҗтимагый үзидарә;

7) гавами тыңлаулар, иҗтимагый фикер алышулар;

8) гражданнар җыелышы;

9) гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы);

10) гражданнар җыены;

11) гражданнардан сораштыру;

12) җирле әһәмияттәге аеруча мөһим мәсьәләләр буенча халык фикер алышуы;

13) иҗтимагый (консультатив) советлар төзү;

14) гражданнарның җирле үзидарә органнарына мөрәҗәгатьләре;

15) Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы Конституциясенә һәм Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка рәвешләр.

11 статья. Җирле референдум

1. Җирле референдум җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә турыдан-туры халык тарафыннан хәл итү максатларында уздырыла.

2. Җирле референдум “Россия Федерациясе гражданнары сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында” 2002 елның 12 июнендәге 67-ФЗ номерлы Федераль законда һәм “Җирле референдум турында” 2004 елның 24 мартындагы 23-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законында “Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында” 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган үзенчәлекләрне исәпкә алып, Җирлекнең бөтен территориясендә уздырыла.

Җирле референдумда катнашу өчен гражданнарның хокуклары гарантияләре, шулай ук җирле референдумны әзерләү һәм уздыру тәртибе федераль закон һәм аның нигезендә кабул ителә торган Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнә.

3. Җирле референдумда яшәү урыны җирлек чикләрендә урнашкан Россия Федерациясе гражданнары катнашырга хокуклы. Россия Федерациясе гражданнары җирле референдумда гомуми тигез һәм турыдан-туры ихтыяр белдерү нигезендә яшерен тавыш бирү юлы белән катнаша.

4. Җирле референдумны билгеләү турындагы карар Җирлек советы тарафыннан түбәндәге инициатива белән кабул ителә:

1) җирле референдумда катнашу хокукына ия гражданнар;

2) уставларында сайлауларда һәм (яисә) референдумнарда катнашу каралган һәм федераль законда билгеләнгән тәртиптә һәм вакытларда теркәлгән сайлау берләшмәсе, башка иҗтимагый берләшмә;

3) Үзләре белән бергә тәкъдим ителгән Җирлек Советы һәм Башкарма комитеты әгъзалары.

5. Гражданнар, сайлау берләшмәләре, башка иҗтимагый берләшмәләр инициативасы буенча җирле референдум билгеләү шарты булып әлеге инициативаны хуплап имзалар җыю тора, аларның саны җирлек территориясендә теркәлгән референдумда катнашучылар санының биш процентын тәшкил итәргә тиеш, ләкин 25 имзадан да ким була алмый.

6. Җирлек Советы һәм Җирлек Башкарма комитеты тарафыннан бергә чыгарылган референдум уздыру инициативасы Җирлек Советы карары һәм Җирлек Башкарма комитеты карары белән рәсмиләштерелә.

7. Җирлек советы җирле референдум билгеләнә торган документларның Халык советына кертелгән көннән алып 30 көн эчендә җирле референдумны билгеләргә тиеш.

Җирле референдум Җирлек советы тарафыннан билгеләнгән срокларда билгеләнмәгән очракта, референдум гражданнарның, сайлау берләшмәләренең, Җирлек башлыгының, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарының, Татарстан Республикасы Сайлау комиссиясенең яисә прокурорның мөрәҗәгате нигезендә суд тарафыннан билгеләнә. Суд тарафыннан билгеләнгән җирле референдум Җирлекнең территориаль сайлау комиссиясе тарафыннан оештырыла, ә аны уздыруны Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенең башкарма органы яисә җирле референдумны үткәрүне тәэмин итү суд тарафыннан йөкләнгән башка орган гамәлгә ашыра.

8. Тавыш бирү йомгаклары һәм җирле референдумда кабул ителгән карар рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

9. Җирле референдумда кабул ителгән карар Җирлек территориясендә мәҗбүри үтәлергә тиеш һәм нинди дә булса дәүләт хакимияте органнары, аларның вазыйфаи затлары яисә җирле үзидарә органнары тарафыннан раслануга мохтаҗ түгел.

10. Җирле үзидарә органнары җирле референдумда кабул ителгән карарның үтәлешен әлеге Устав белән билгеләнгән вәкаләтләр бүлешү нигезендә тәэмин итәләр.

11. Җирле референдум үткәрү турындагы карарга, шулай ук җирле референдумда кабул ителгән карарга карата федераль законнар нигезендә суд тәртибендә шикаять бирелергә мөмкин.

12 статья. Муниципаль сайлаулар

1. Җирлектә муниципаль сайлаулар, гомуми тигез һәм турыдан-туры сайлау хокукы нигезендә яшерен тавыш биреп, җирлек Советы депутатларын сайлау максатларында уздырыла.

2. Җирлек Советы депутаты итеп тавыш бирү көненә 18 яшькә җиткән һәм сайлау хокукына ия Россия Федерациясе гражданы сайланырга мөмкин.

3. Муниципаль сайлаулар Җирлек советы тарафыннан билгеләнә. Муниципаль сайлауларны билгеләү турындагы карар тавыш бирү көненә кадәр 90 көннән дә иртәрәк һәм 80 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш. Әлеге карар кабул ителгән көненнән соң 5 көннән дә соңга калмыйча массакүләм мәгълүмат чараларында рәсми басылып чыгарга тиеш.

Вакытыннан алда сайлаулар билгеләгәндә әлеге статьяда күрсәтелгән сроклар кыскартылырга мөмкин, әмма кимендә өчтән беренә.

Федераль законда билгеләнгән очракларда муниципаль сайлаулар Җирлек яисә суд тарафыннан Территориаль сайлау комиссиясе тарафыннан билгеләнә.

4. Муниципаль сайлауларны әзерләү һәм уздыру аларның компетенциясе чикләрендә территория сайлау комиссиясенә йөкләнә.

5. Җирлек Советы депутатларын сайлаулар “Россия Федерациясе гражданнары сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында” 2002 елның 12 июнендәге 67-ФЗ номерлы Федераль законда, Татарстан Республикасы Сайлау кодексында билгеләнгән тәртиптә уздырыла.

6. Җирлек Советы депутатлары сайлау округына сайлаучылар вәкиллегенең уртача нормасы нигезендә төзелә торган бермандатлы сайлау округлары буенча сайлана.

7. Тавыш бирүдә катнашкан сайлаучыларның иң күп тавышын җыйган теркәлгән кандидат бермандатлы сайлау округы буенча сайланган дип танылa.

Әгәр бермандатлы сайлау округында тавыш бирү Советы депутатларын сайлауларда бер кандидатура буенча үткәрелсә, тавыш бирүдә катнашкан сайлаучылар тавышларының кимендә 50 процентын җыйган кандидат сайланган дип санала. Теркәлгән кандидатлар тавышларны бертигез җыйса, алданрак теркәлгән кандидат сайланган дип санала.

8. Җирлек Советы депутатларын сайлауларның нәтиҗәләре рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

13 статья. Җирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү

1. Җирлек Советы депутаты, шул исәптән Җирлек башлыгы, гамәлдәге законнарда һәм әлеге Уставта билгеләнгән тәртиптә һәм нигезләрдә сайлаучылар тарафыннан чакыртып алынырга мөмкин.

2. Җирлек советы депутатын чакыртып алуның нигезләре булып депутат статусына туры килми торган гамәлләр кылу, депутат статусына туры килми торган гамәлләр кылу һәм Россия Федерациясе Конституциясенең, Татарстан Республикасы законнарының, Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасының, әлеге Уставының һәм башка

норматив хокукый актларының башка хокук бозулары турындагы конкрет хокукка каршы чишелешләр яисә гамәлләр (гамәл кылмау) гыйбарәт.

3. Җирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү халык инициативасы буенча уздырыла.

4. Чакыртып алу буенча тавыш бирүне уздыру инициативасын күрсәтү һәм аны хуплап гражданнар имзаларын җыю өчен муниципаль сайлауларда катнашу хокукына ия кимендә 10 кеше санында инициатив төркем төзелә.

5. Инициатив төркем инициатив төркемне теркәү турындагы үтенечнамә белән җирле үзидарә органнарына (алга таба - сайлау комиссиясе) сайлауларны әзерләүне һәм уздыруны оештыручы сайлау комиссиясенә мөрәҗәгать итә. Инициатив төркем үтенечнамәсендә депутатның чакыртып алу өчен нигез булып торучы конкрет хокукка каршы карары яисә гамәл кылмавы (гамәл кылмавы) күрсәтелергә тиеш, инициатив төркемнең һәр әгъзасының һәм Җирлек территориясендә аның исеменнән эш итәргә вәкаләтле затларның фамилиясе, исеме, атасының исеме, туу датасы, паспортының яисә граждан паспортын алыштыра торган документының сериясе, номеры һәм аны бирү датасы, шулай ук инициатив төркемнең һәр әгъзасының һәм аның исеменнән эш итәргә вәкаләтле затларның яшәү урыны адресы күрсәтелергә тиеш. Инициатив төркемнең үтенечнамәсенә күрсәтелгән төркемнең барлык әгъзалары имза салырга тиеш. Үтенечкә депутатның күрсәтелгән хокукка каршы карары яисә гамәл кылмавы (гамәл кылмавы) расланган суд карары кушып бирелергә тиеш.

6. Инициатив төркемне теркәү, чакыртып алу буенча тавыш бирүне уздыру инициативасын хуплап имзалар җыю Халыклар Советы депутаты, җыелган имзаларны тикшерү җирле референдум уздыру өчен законда билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

7. Җирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү Җирлек Советы тарафыннан билгеләнә һәм «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган үзенчәлекләрне исәпкә алып, җирле референдум уздыру өчен законда билгеләнгән тәртиптә уздырыла.

8. Сайлау комиссиясе инициатив төркеменең үтенечнамәсен караганда, чакыртып алу буенча тавыш бирүне уздырганда Поселения Советы депутаты билгеләп куелганда тиешле депутат аны чакыртып алу өчен нигез буларак күрсәтелә торган хәлләр уңаеннан аңлатмалар бирергә, кирәкле документларны тапшырырга хокуклы. Күрсәтелгән депутат вакытыннан алда, утырышлар үткәрелү көненә кадәр өч көннән дә соңга калмыйча, җирлек Советы утырышларына, аларны уздыру вакыты һәм урыны турында язма рәвештә хәбәр ителергә тиеш.

9. Чакыртып алу буенча тавыш бирүне уздырганда Җирлек Советы депутаты чакыртып алу өчен нигез буларак күрсәтелә торган хәлләр турында сайлаучыларга аңлатмалар бирү максатларында инициатив төркем белән бертигез нигезләрдә агитация алып бару хокукына ия.

10. Җирлек Советы депутаты, шул исәптән Җирлек башлыгы, чакыртып алу өчен тиешле сайлау округында теркәлгән сайлаучыларның кимендә яртысы тавыш бирсә, чакыртып алынган дип санала.

11. Җирлек Совет депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү йомгаклары рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

12. Сайлау комиссиясе чакыртып алу буенча тавыш бирү йомгакларын рәсми чыгарганнан соң 5 көн эчендә инициатив төркемгә, Җирлек Советына һәм аның чакыртып алу буенча тавыш бирү йомгаклары турында җирлекнең тиешле депутатына язма рәвештә хәбәр итә.

14 статья. Җирлек чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү

1. Чикләрне үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү халыкның күрсәтелгән үзгәрешкә ризалыгын алу, Җирлекне үзгәртеп кору максатларында уздырыла.

2. Җирлек җирлегенең чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү "Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында" 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән очракларда җирлекнең бөтен территориясендә яисә аның территориясенең бер өлешендә уздырыла.

3. Җирлек чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү "Россия Федерациясе гражданнарының сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында" 2002 елның 12 июнендәге 67-ФЗ номерлы Федераль законда һәм "Җирле референдум турында" 2004 елның 24 мартындагы 23-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законында, "Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында" 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган үзенчәлекләрне исәпкә алып үткәрелә.

4. Җирлек чикләрен үзгәртү, аны үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү, әгәр җирлектә яшәүчеләрнең яртысыннан күбрәге яисә сайлау хокукына ия өлеше катнашса, булган дип санала. Җирлек чикләрен үзгәртүгә халыкның ризалыгы, җирлекне үзгәртеп кору, күрсәтелгән үзгәрешләр өчен җирлектә яшәүчеләрнең яртысыннан күбрәге яисә җирлекнең бер өлеше тавыш биргән булса, алынган дип санала.

5. Җирлек чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү йомгаклары һәм кабул ителгән карарлар рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

15 статья. Гражданнарның хокукый инициативасы

1. Гражданнар әлеге Устав һәм Җирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнгән тәртиптә хокукый инициативага хокуклы.

2. Сайлау хокукына ия гражданнарның сайлау хокукына ия инициатив төркеме сайлау хокукына ия булган җирлектә яшәүчеләр санының 3 процентыннан артмаган санда хокуклы булырга мөмкин.

3. Хокук иҗат инициативасын гамәлгә ашыру максатларында гражданнар түбәндәгеләргә хокуклы:

- гражданнарның яшәү урыны (эшләр) буенча җыелышларын һәм хокук иҗат инициативасын тикшерү һәм күрсәтү буенча башка күмәк чараларны оештырырга һәм уздырырга;

- хокук иҗат инициативасы белән чыгуны хуплап имзалар җыю буенча инициатив төркемнәр төзергә;

- Җирлектә яшәүчеләрнең имзаларын җыярга һәм хокук чыгару инициативасын законнарга каршы килмәгән ысуллар белән күрсәтүне хуплауга агитация алып барырга.

4. Җирле үзидарәнең органнары һәм вазыйфаи затлары гражданнарга хокук чыгару инициативасын гамәлгә ашыруда ярдәм күрсәтергә тиеш.

5. Гражданнарның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль норматив хокукый акт проекты аны керткән көннән алып өч ай эчендә Җирлек Советы, Җирлек башлыгы яисә Башкарма комитеты җитәкчесе тарафыннан аның ачык утырышында һичшиксез каралырга тиеш.

6. Гражданнарның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукый акт проектын караганда, гражданнарның инициатив төркеме вәкилләренә үз позицияләрен бәян итү мөмкинлеге тәэмин ителергә тиеш.

7. Гражданнарның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль норматив хокукый акт проектын карау процедурасы тиешенчә Җирлек Советы Регламенты, Җирлек Башлыгының, Җирлек Башкарма комитетының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

8. Гражданнарның хокук иҗат инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукый акт проектын карау нәтиҗәләре буенча кабул ителгән нигезле карар рәсми рәвештә язма рәвештә гражданның инициатив төркеменә җиткерелергә тиеш.

16 статья. Территориаль иҗтимагый үзидарә

1. Җирлектә территориаль иҗтимагый үзидарә гражданнарның җыелышларын һәм конференцияләрен үткәрү юлы белән, шулай ук территориаль иҗтимагый үзидарә органнарын төзү юлы белән турыдан-туры халык тарафыннан гамәлгә ашырыла.

2. Территориаль иҗтимагый үзидарә гражданнарның түбәндәге яшәү территорияләре чикләрендә гамәлгә ашырылырга мөмкин: күпфатирлы торак йорт подъезды; күпфатирлы торак йорт; торак йортлар төркеме; торак микрорайон; җирлек булмаган авыл торак пункты; гражданнарның башка яшәү территорияләре.

3. Территория иҗтимагый үзидарәсе гамәлгә ашырыла торган территория чикләре әлеге территориядә яшәүче халык тәкъдиме буенча Җирлек Советы тарафыннан раслана торган Җирлектә территориаль иҗтимагый үзидарә турындагы Нигезләмәдә билгеләнгән тәртиптә билгеләнә.

4. Территориаль иҗтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган территория башка шундый ук территория составына керә алмый.

5. Территориаль иҗтимагый үзидарә аның уставы нигезендә юридик зат була ала һәм коммерциягә карамаган оешманың оештыру-хокукый рәвешендә дәүләт теркәве узарга тиеш.

6. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставында түбәндәгеләр билгеләнә:

1) ул гамәлгә ашырыла торган территория;

2) территориаль иҗтимагый үзидарә эшчәнлегенең максатлары, бурычлары, рәвешләре һәм төп юнәлешләре;

3) территориаль иҗтимагый үзидарә органнарының вәкаләтләрен, хокукларын һәм бурычларын булдыру, туктату тәртибе, вәкаләтләре чоры;

4) карарлар кабул итү тәртибе;

5) мөлкәт сатып алу тәртибе, шулай ук күрсәтелгән мөлкәттән һәм финанс чараларыннан файдалану һәм алар белән эш итү тәртибе;

6) территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруны туктату тәртибе.

7. Территориаль иҗтимагый үзидарә эшчәнлеге мәсьәләләре буенча гражданнарның җыелышлары, конференцияләре аның уставы нигезендә чакырыла.

8. Территориаль иҗтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар җыелышы, әгәр анда уналты яшькә җиткән тиешле территориядә яшәүче халыкның кимендә өчтән бере катнашса, хокуклы дип санала.

Территориаль иҗтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар конференциясе, әгәр анда уналты яшькә җиткән тиешле территориядә яшәүчеләрнең кимендә өчтән берен тәшкил итүче гражданнар җыелышларында сайланган делегатларның кимендә өчтән икесе катнашса, хокуклы дип санала.

9. Территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыручы гражданнар җыелышының, конференциясенең махсус вәкаләтләренә түбәндәгеләр керә:

1) территориаль иҗтимагый үзидарә органнары структурасын билгеләү;

2) территориаль иҗтимагый үзидарә уставын кабул итү, аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү;

3) территориаль иҗтимагый үзидарә органнарын сайлау;

4) территориаль иҗтимагый үзидарә эшчәнлегенең төп юнәлешләрен билгеләү;

5) территориаль иҗтимагый үзидарә керемнәре һәм чыгымнары сметасын һәм аның үтәлеше турындагы хисапны раслау;

6) территориаль иҗтимагый үзидарә органнары эшчәнлеге турындагы хисапларны карау һәм раслау;

«7) инициативалы проект турында фикер алышу һәм аны хуплау мәсьәләсе буенча карар кабул итү»;

10. Территориаль иҗтимагый үзидарә органнары:

1) тиешле территориядә яшәүче халык мәнфәгатьләрен күрсәтә;

2) гражданнар җыелышларында һәм конференцияләрендә кабул ителгән карарларның үтәлешен тәэмин итәләр;

3) территорияне карап тоту, төзекләндерү буенча хуҗалык эшчәнлеген, тиешле территориядә яшәүче гражданнарның социаль-көнкүреш ихтыяҗларын канәгатьләндерүгә юнәлдерелгән башка хуҗалык эшчәнлеген күрсәтелгән гражданнар акчалары исәбеннән дә, Җирлек бюджеты акчаларын файдаланып, Җирлек башкарма комитеты белән шартнамә нигезендә дә гамәлгә ашырырга мөмкин;

4) әлеге органнар һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары тарафыннан мәҗбүри каралырга тиешле, компетенцияләренә күрсәтелгән актларны кабул итү кертелгән

муниципаль норматив хокукый актлар проектларын җирле үзидарә органнарына (Җирлек советы, Җирлек башлыгы советы һәм Җирлек башлыгына) кертергә хокуклы.

11. Территориаль иҗтимагый үзидарә органнары проект инициаторлары буларак инициатив проектны тәкъдим итә ала.

12. Территориаль иҗтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру тәртибе, җирле бюджеттан кирәкле акчаларны бүлеп бирү шартлары һәм тәртибе әлеге Устав һәм Җирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

17 статья. Территориаль иҗтимагый үзидарә учреждениесе тәртибе

1. Халыклар, җирле үзидарә органнары инициативасы буенча территориаль иҗтимагый үзидарә булдыру максатларында Җирлек чикләрендә шушы территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру күздә тотыла торган территориядә яшәүче гражданнарның җыелышларын әзерләүне гамәлгә ашыручы гражданнарның инициатив төркеме төзелә.

2. Гражданнар җыелышы тиешле территориядә территориаль иҗтимагый үзидарә җирлеге төзү турында карар кабул итә, аның уставын кабул итә, шулай ук территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәүгә бәйле мәсьәләләр буенча Җирлек Советында гражданнар җыелышын тапшырырга вәкаләтле (вәкаләтле) вәкилне (вәкилләрне) билгели.

3. Территориаль иҗтимагый үзидарә территориаль иҗтимагый үзидарә уставы җирлек советы тарафыннан теркәлгәннән соң гамәлгә куелган дип санала.

18 статья. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү тәртибе

1. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү өчен гражданнар җыелышының вәкаләтле вәкиле (вәкаләтле вәкилләре) Җирлек башлыгына түбәндәгеләр тапшырыла:

1) территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү турында гражданнар җыелышының барлык вәкаләтле вәкилләре тарафыннан имзаланган гариза;

2) территориаль иҗтимагый үзидарә төзү турында карар кабул ителгән гражданнар җыелышы беркетмәсе, фамилиясен, исемен, атасының исемен, туу датасын, паспортының яисә граждан паспортын алмаштыручы документының сериясен, номерын һәм бирелү датасын, вәкаләтле вәкилләрнең һәркайсының яшәү урыны адресын күрсәтеп;

3) территориаль иҗтимагый үзидарә уставының ике нөсхәсе.

2. Әлеге статьяның 1 өлешендә билгеләнгән документлардан тыш, башка документларны тапшыру турындагы таләпләр рөхсәт ителми.

Вәкаләтле вәкилгә, исемлекне һәм аларны алу датасын күрсәтеп, документлар алу турында раслама бирелә.

3. Җирлек башлыгы территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү турындагы документлар кергән көннән соң ике атна эчендә уставны теркәү турында яки аны теркәүдән баш тарту турында карар проектын алдан карау һәм әзерләү оештыра.

4. Гражданнар җыелышының вәкаләтле вәкилләре территориаль иҗтимагый үзидарә уставын һәм киңәш бирү тавышы хокукына ия Советы утырышында алдан караганда катнашырга хокуклы.

5. Җирлек Советы территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү турында яисә аны теркәүдән баш тарту турында әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән документларны алганнан соң 30 көн эчендә Җирлек Башлыгы тарафыннан кабул ителә. Уставны теркәүдән баш тарту мотивлаштырылган булырга тиеш.

6. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәүдән баш тарту өчен нигез булып Россия Федерациясе Конституциясенең, федераль законнарның, Татарстан Республикасы Конституциясенең һәм Татарстан Республикасы законнарының, Җирлек уставының, башка муниципаль норматив хокукый актларның нормаларына каршы килүе тора.

7. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын территориаль иҗтимагый үзидарәне төзүнең максатка ярашсызлыгы мотивлары буенча теркәүдән баш тарту рөхсәт ителми.

8. Җирлек Советы тарафыннан кабул ителгән территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү мәсьәләсе буенча дәлилләнгән карар өч көн эчендә рәсми рәвештә гражданнар җыелышының вәкаләтле вәкиле (вәкаләтле вәкилләре) игътибарына язма рәвештә җиткерелергә тиеш.

9. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү турында Совет карар кабул иткән очракта, уставның бер нөсхәсе, теркәлү турында тамга куеп, гражданнар җыенының вәкаләтле вәкиленә тапшырыла, башка нөсхә Җирлек Советында саклана.

10. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставына кертелә торган үзгәрешләр Җирлек Советы тарафыннан әлеге статьяда билгеләнгән тәртиптә теркәлергә тиеш. Күрсәтелгән үзгәрешләр аларны теркәгән көннән үз көченә керә.

19 статья. Халык тыңлаулары, иҗтимагый фикер алышулар

1. Җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча муниципаль хокукый актлар проектлары буенча фикер алышу өчен Җирлек Советы җирлегендә яшәүчеләр катнашында гавами тыңлаулар үткәрелергә мөмкин.

2. Халык тыңлаулары җирлек халкы, җирлек советы яки Җирлек башлыгы инициативасы буенча уздырыла.

Халык яки Җирлек Советы инициативасы буенча үткәрелә торган гавами тыңлаулар Җирлек советы тарафыннан билгеләнә, ә Җирлек Башлыгы инициативасы буенча - Җирлек Башлыгы инициативасы беләк.

3. Халык тыңлауларына түбәндәгеләр чыгарылырга тиеш:

1) Җирлекнең устав проекты, шулай ук әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында Җирлек Советы карары проекты, Җирлек Уставына Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, конституция (Устава) яисә Татарстан Республикасы законнары нигезләмәләрен төгәл кабатлау рәвешендә әлеге Уставны әлеге норматив хокукый актларга туры китерү максатларында үзгәрешләр кертү очракларыннан тыш;

2) җирле бюджет проекты һәм аның үтәлеше турында хисап;

3) Җирлекнең социаль-икътисадый үсеш стратегиясе проекты;

4) “Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында” 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 маддәсе нигезендә Җирлекне үзгәртеп кору өчен тавыш бирү юлы белән яисә гражданнар җыеннарында белдерелгән җирлек халкының ризалыгын алу таләп ителә.

4. Гавами тыңлаулар үткәрү турындагы карар, әгәр гамәлдәге законнарда башка вакыт каралмаган булса, тиешле орган яисә Районның вазыйфаи заты тарафыннан муниципаль норматив хокукый акт проектын карау көненә кадәр 20 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш.

5. Күрсәтелгән гавами тыңлаулар уздыру турындагы карар һәм аларны үткәрү вакытын һәм урынын күрсәтеп, тиешле муниципаль норматив хокукый акт проекты гавами тыңлауларга чыгарыла торган тиешле муниципаль норматив хокукый акт проекты гавами тыңлаулар үткәрү көненә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) тиеш, әгәр гамәлдәге законнарда башкасы каралмаган булса, шул исәптән аны җирле үзидарә органының рәсми сайтында "Интернет" мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә урнаштыру юлы белән яисә җирле үзидарә органының үз эшчәнлеге турында мәгълүматны "Интернет" мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә, 2009 елның 9 февралендәге 8-ФЗ номерлы Федераль закон нигезләмәләрен исәпкә алып, Татарстан Республикасының рәсми сайтында яисә муниципаль берәмлекнең рәсми сайтында (шул исәптән аны җирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында мәгълүмат) искәрмәләр бастырып чыгару һәм аларны бастырып чыгару мөмкинлеген тәэмин итү (шул исәптән рәсми сайтта яшәүчеләрнең рәсми сайт тарафыннан үз эшчәнлеген бастырып чыгару) мөмкинлеген, шул исәптән гавами тыңлаулар сайтында бастырып чыгару (шул исәптән рәсми сайтта аларны бастырып чыгару) мөмкинлеген, аларны гавами рәвештә бастырып чыгару һәм аларны гавами тыңлаулар үткәрү турында мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә бастырып чыгару (шул исәптән аларны бастырып чыгару) урнаштырырга тиеш.

6. Гавами тыңлаулар уздыру турында карар басылып чыккан көннән һәм аларны уздыру көненә кадәр Җирлек башлыгына гавами тыңлауларга чыгарыла торган мәсьәлә буенча язма тәкъдимнәр һәм искәрмәләр җибәрергә хокуклы, шул исәптән муниципаль норматив хокукый актның гавами тыңлауларына чыгарылучы проектка төзәтмәләр һәм башка тәкъдимнәр. Җирлек башлыгы кергән тәкъдимнәрне һәм кисәтүләрне гомумиләштерүне оештыра. Күрсәтелгән тәкъдимнәр һәм искәрмәләр гавами тыңлауларда катнашучыларга җиткерелә.

7. Әгәр гамәлдәге законнарда башкасы каралмаган булса, гавами тыңлаулар муниципаль норматив хокукый акт проектын карау көненә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча уздырыла. Халык тыңлаулары белгечләр, экспертлар, кызыксынган затлар чакыруы белән уздырыла. Гавами тыңлауларда Җирлекнең теләсә кайсы кешесе катнашырга хокуклы.

8. Гавами тыңлаулар уздыру йомгаклары буенча җирле үзидарә органнары һәм урындагы затлар тарафыннан мәҗбүри каралырга тиешле тәкъдимнәр кабул ителә, алар компетенциясенә муниципаль норматив хокукый акт проектын гавами тыңлауларга чыгару кертелгән.

9. Гавами тыңлауларның нәтиҗәләре, кабул ителгән карарларның дәлилләнгән нигезләмәсен дә кертеп, гавами тыңлаулар уздырганнан соң 5 көннән дә соңга калмыйча бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

10. Генераль план проекты, җирдән файдалану һәм төзелеш алып бару кагыйдәләре проекты, территорияне планлаштыру проекты, территорияләрне ызанлау проекты, территорияләрне төзекләндерү кагыйдәләре проекты буенча, күрсәтелгән

расланган документларның берсенә үзгәрешләр кертүне күздә тоткан проект, җир кишәрлегеннән яисә капиталь төзелеш объектыннан файдалануның шартлыча рөхсәт ителгән төренә яисә рөхсәт бирү турындагы карарлар проектларына, рөхсәт ителгән төзелешнең иң чик параметрларыннан тайпылуга, капиталь төзелеш объектларын реконструкцияләүгә рөхсәт бирү турындагы карарлар проектларына, җир кишәрлекләреннән һәм капиталь төзелеш объектларыннан рөхсәт ителгән файдалануның бер төрен һәм мондый файдалануның башка төрен үзгәртү мәсьәләләренә, җирдән файдалануның расланган кагыйдәләре булмаганда һәм төзелеш корылмалары төзү турындагы кануннар нигезендә гавами тыңлаулар яисә иҗтимагый фикер алышулар уздырыла.

11. Гавами тыңлауларны оештыру һәм уздыру тәртибе Җирлек Советы тарафыннан расланa торган гавами тыңлаулар турында нигезләмә белән билгеләнә.

20 статья. Гражданнар җыелышы

1. Җирле әһәмияттәге мәсьәләләр турында фикер алышу, халыкка җирле үзидарә органнары һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары эшчәнлеге турында мәгълүмат бирү, инициатив проектлар кертү һәм аларны карау, җирлек территориясе өлешендә территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча фикер алышу өчен гражданнар җыелышлары үткәрелергә мөмкин.

2. Гражданнар җыелышы халык инициативасы, Җирлек Советы, Җирлек башлыгы инициативасы буенча, шулай ук территориаль иҗтимагый үзидарә уставында каралган очракларда үткәрелә.

3. Җирлек Советы яисә Җирлек башлыгы Советы инициативасы белән уздырыла торган гражданнар җыелышы тиешенчә Җирлек советы яисә Җирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә.

4. Халык инициативасы буенча уздырыла торган гражданнар җыелышы территориаль иҗтимагый үзидарә органнарының, тиешле территориядә яшәүче һәм шушы территорияләрдә урнашкан предприятиеләр, учреждениеләр җитәкчеләре, оешмалар җитәкчеләре җыелышында катнашу хокукына ия булган гражданнар төркеменең язма тәкъдиме буенча җирлек советы тарафыннан билгеләнә.

Гражданнар җыелышын үткәрү турындагы тәкъдимдә аны карауга чыгарыла торган мәсьәләләр исемлеге, җыелышны уздыру вакыты һәм урыны күрсәтелергә тиеш. Тәкъдим вәкаләтле затлар тарафыннан имзаланырга тиеш, ә әгәр җыелышны үткәрү инициативасы белән гражданнар төркеме мөрәҗәгать итсә - әлеге гражданнар, аларның һәркайсының фамилиясен, исемен, атасының исемен, туган көнен, яшәү урыны адресын күрсәтеп мөрәҗәгать итә.

Җирлек советы үзенең якындагы утырышында гражданнар җыелышын үткәрү турында кертелгән тәкъдимне карый.

Җирлек советы гражданнарның җыелышын үткәрүдән аның максатка ярашсызлыгы мотивлары буенча баш тартырга хокуклы түгел.

5. Инициатив проектлар кертү һәм аларны карау мәсьәләләре буенча гражданнар җыелышында уналты яшькә җиткән тиешле территориядә яшәүчеләр катнашырга хокуклы. Инициатив проектларны кертү мәсьәләләрен карау һәм тикшерү максатларында гражданнар җыелышын билгеләү һәм үткәрү тәртибе җирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

6. Гражданнар җыелышын үткәрү вакыты һәм алар турында һәм фикер алышуга кертелә торган мәсьәләләр турында тиешле территориядә яшәүчеләр җыелыш үткәрү көненә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча шушы массакүләм мәгълүмат чарасын, почта хәбәрләрен, квартал саен (хуҗалык) әйләнмәләрен, игълан итүләрне һәм башка мөмкин чараларны файдаланып хәбәр ителә.

Гражданнар җыелышын әзерләүне һәм уздыруны җирлекнең башкарма комитеты тәэмин итә.

7. Җыелышлар эшендә шушы территориядә яшәүче, сайлау хокукына ия гражданнар катнашырга хокуклы. Җыелышта катнашырга хокукы булган гражданнарның гомуми саны муниципаль сайлаулар уздырганда файдаланыла торган Россия Федерациясе чикләрендә булу урыны һәм яшәү урыны буенча Россия Федерациясе гражданнарын теркәүне исәпкә алу күрсәткечләре нигезендә билгеләнә.

Җыелышта катнашырга хокукы булган гражданнар санының кимендә өчтән бере катнашса, гражданнар җыелышы тулы хокуклы дип санала.

Җыелыш карарлары җыелышта катнашкан гражданнарның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

8. Гражданнар җыелышы җирле үзидарә органнарына һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затларына мөрәҗәгать кабул итәргә, шулай ук җирле үзидарә органнары һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары белән үзара мөнәсәбәтләрдә гражданнар җыелышын тәкъдим итәргә вәкаләтле затларны сайларга мөмкин.

9. Территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча үткәрелә торган гражданнар җыелышы үз компетенциясенә территориаль иҗтимагый үзидарә уставы белән кертелгән мәсьәләләр буенча карар кабул итә.

10. Гражданнар җыелышы кабул иткән мөрәҗәгатьләр, компетенцияләренә мөрәҗәгатьләрдәге мәсьәләләрне хәл итү кертелгән, язма җавап юлламасы белән, җирле үзидарә органнары һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары тарафыннан һичшиксез каралырга тиеш.

11. Гражданнар җыелышын билгеләү һәм уздыру тәртибе, шулай ук гражданнар җыелышының вәкаләтләре федераль закон, әлеге Устав һәм Җирлек Советының норматив хокукый акты, территориаль иҗтимагый үзидарә уставы белән билгеләнә.

12. Гражданнар җыелышы йомгаклары аны уздырганнан соң бер ай эчендә рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

21 статья. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы)

1. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча фикер алышу һәм җирлектәге барлык халыкның фикерен ачыклау кирәк булган очракта уздырыла. Җирлекнең тиешле территориаль өлешләрендә яшәүче гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) гражданнар җыелышын чакыру кыенлашкан очракларда уздырыла, шул исәптән, тиешле территориядә яшәүче һәм гражданнар җыелышында катнашырга хокукы булган кешеләр саны 100 кешедән артып китә.

2. Гражданнарның (делегатлар җыелышын) билгеләү һәм үткәрү, делегатлар сайлау тәртибе әлеге Устав, Җирлек Советының норматив хокукый акты, территориаль иҗтимагый үзидарә уставы белән билгеләнә.

3. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) гражданнар җыелышы вәкаләтләрен гамәлгә ашыра.

4. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) халык, Җирлек Советы, Җирлек Башлыгы инициативасы буенча уздырыла. Җирлек Советы яисә Җирлек Башлыгы Советы инициативасы белән уздырыла торган гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) тиешенчә Җирлек Советы яисә Җирлек Башлыгы Советы тарафыннан билгеләнә. Халык инициативасы белән уздырыла торган гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) Җирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

5. Әгәр анда кимендә уналты яшькә җиткән тиешле территориядә яшәүчеләрнең өчтән берен тәшкил итүче гражданнар җыелышларында сайланган вәкилләрнең кимендә өчтән икесе катнашса, гражданнарның конференциясе (делегатлар җыелышы) хокуклы дип санала. Конференция карарлары (делегатлар җыелышлары) конференциядә катнашучы делегатларның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

6. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) йомгаклары аны уздырганнан соң бер ай эчендә рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

22 статья. Гражданнар җыены

1. Гражданнарның җыены халыкның җирле үзидарәне турыдан-туры тормышка ашыру һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы рәвеше булып тора.

2. Гражданнар җыены "Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында" Федераль законда каралган очракларда һәм "Татарстан Республикасы Менделеевск муниципаль районының Тойгуҗа авыл җирлеге составына керүче торак пунктларда гражданнар җыенын үткәрүне әзерләү тәртибе турында" нигезләмәсенә ярашлы рәвештә үткәрелә.

3. "Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында" 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 25.1 статьясында каралган очракларда гражданнар җыены уздырыла:

1) составына күрсәтелгән торак пункт керә торган җирлек (муниципаль район) чикләрен үзгәртү мәсьәләсе буенча күрсәтелгән торак пункт күрсәтелгән торак пункт территориясен башка җирлек (муниципаль район) территориясенә кертүгә китерә;

2) муниципаль район чикләрендә җирлек составына керә торган торак пунктта әлеге торак пункт территориясендә гражданнарга үзара салым акчаларын кертү һәм куллану мәсьәләсе буенча;

3) җирлек составына керә торган торак пункт территориясе өлешендә Татарстан Республикасы законы нигезендә торак пункт территориясенең әлеге өлешендә гражданнарның үзара салым акчаларын кертү һәм куллану мәсьәләсе буенча.

4. Гражданнар җыены Җирлек башлыгы тарафыннан йә сайлау хокукына ия, саны кимендә 10 кеше булган торак пунктта яшәүче төркем инициативасы белән чакырылырга мөмкин.

5. Әлеге статьяның 3 пунктындагы 3 пунктчасында каралган гражданнарның җыены, кимендә 10 кеше яшәгән торак пункт территориясенең тиешле өлешенә туры килә торган халык төркеме инициативасы белән җирлек советы тарафыннан чакырылырга мөмкин.

Гражданнарның үзара салым акчаларын кертү һәм куллану мәсьәләсе буенча гражданнар җыены үткәрелергә мөмкин булган җирлек составына керүче торак пункт

территориясенең бер өлешенең чикләрен билгеләү критерийлары Татарстан Республикасы законы белән билгеләнә.

6. Җыенны уздыру инициативасын хуплап җыелырга тиешле имзалар саны сайлау хокукына ия гражданнарның, даими яисә өстенлекле рәвештә яшәүче, торак пункт территориясендә яшәү урыны буенча теркәлгән санының 5 процентын тәшкил итә, әмма 25 имзадан да ким була алмый.

7. Муниципаль берәмлек башлыгы тарафыннан чакырыла торган гражданнар җыены Җирлек башлыгының карары, инициатив төркем тарафыннан чакырыла торган гражданнар җыены белән билгеләнә, Җирлек Советы карары белән билгеләнә.

8. Торак пунктта яшәүчеләр гражданнар җыенын уздыру вакыты һәм урыны турында алдан ук хәбәр ителә, Татарстан Республикасы Менделеевск муниципаль районының "Тойгуҗа авыл җирлеге" муниципаль берәмлегендә гражданнар җыенын үткәрүне әзерләү тәртибе турында" нигезләмәсендә билгеләнгән тәртип нигезендә муниципаль хокукый акт проекты һәм гражданнар җыенын хәл итүгә чыгарыла торган мәсьәләләр буенча материаллар белән алдан ук таныш.

9. Әлеге статьяда каралган гражданнарның схемасы анда торак пунктта яшәүчеләрнең сайлау хокукына ия (йә аның территориясенең бер өлеше) яисә җирлек катнашуында хокуклы. Торак пунктта әлеге торак пунктта яшәүчеләрнең сайлау хокукына ия яртысыннан артыгының бер үк вакытта бергә булу мөмкинлеге булмаган очракта, гражданнар җыенын үткәрү турында карар кабул ителгән көннән бер айдан да артык булмаган вакытта этаплап уздырыла. Шул ук вакытта элек гражданнар җыенында катнашкан затлар тавыш бирүдә катнашуның алдагы этапларында катнашмыйлар. Гражданнар җыенының карары гражданнар җыенында катнашучыларның яртысыннан артыгы аның өчен тавыш бирсә, кабул ителгән дип санала.

10. Җыенда кабул ителгән карарлар муниципаль хокукый актлар булып тора, Җирлек башлыгы тарафыннан имзалана һәм Татарстан Республикасының муниципаль норматив хокукый актлары регистрына кертелергә тиеш.

23 статья. Гражданнардан сораштыру

1. Гражданнардан сораштыру җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары, шулай ук дәүләт хакимияте органнары карарлар кабул иткәндә халык фикерен ачыклау һәм исәпкә алу өчен җирлекнең бөтен территориясендә яисә территориясенең бер өлешендә үткәрелә.

Сораштыру нәтиҗәләре киңәш характерында.

2. Гражданнардан сораштыруда сайлау хокукына ия җирлек халкы катнашырга хокуклы. Гражданнарның инициатив проектка ярдәм итү турындагы фикерен ачыклау мәсьәләсе буенча сораштыруда җирлек халкы яисә аның бер өлешендә яшәүчеләр катнашырга хокуклы, аларда уналты яшькә җиткән инициатив проектны гамәлгә ашыру тәкъдим ителә.

3. Гражданнардан сораштыру түбәндәге инициатива белән уздырыла:

1) Җирлек советы яисә Җирлек башлыгы - җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча;

2) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары - региональ һәм регионара әһәмияттәге объектлар өчен муниципаль берәмлек җирләренең максатчан

билгеләнешен үзгәртү турында карарлар кабул иткәндә гражданнарның фикерен исәпкә алу өчен;

3) җирлектә яшәүчеләрнең яисә аның бер өлешендә яшәүчеләрнең, аларда уналты яшькә җиткән инициатив проектны гамәлгә ашыру тәкъдим ителә, - әлеге инициатив проектка ярдәм итү турында гражданнарның фикерен ачыклау өчен.

4. Гражданнардан сорашып белешүне билгеләү һәм уздыру тәртибе Җирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

5. Гражданнардан сорашып белешүне билгеләү турындагы карар Җирлек советы тарафыннан кабул ителә. Гражданнардан сорашып белешү үткәрү өчен муниципаль берәмлекнең рәсми сайты "Интернет" мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә кулланылырга мөмкин. Гражданнардан сорашып белешүне билгеләү турында Җирлек Советы карарында түбәндәгеләр билгеләнә:

1) сорашып белешүне уздыру датасы һәм сроклары;

2) сораштыру уздырганда тәкъдим ителә торган (тәкъдим ителә торган) сорауны (сорауларны) формулировкалау;

3) сораштыру үткәрү методикасы;

4) сораштыру кәгазенең формасы;

5) сораштыруда катнашучы җирлек халкының минималь саны;

6) “Интернет” мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә муниципаль берәмлекнең рәсми сайтыннан файдаланып гражданнардан сораштыру үткәрелгән очракта, сораштыруда катнашучыларны идентификацияләү тәртибе.

6. Җирлектә яшәүчеләр гражданнардан сорашып белешү үткәрү турында аны үткәрүгә кимендә 10 көн кала хәбәр итә.

7. Гражданнардан сорашып белешү әзерләүгә һәм уздыруга бәйле чараларны финанслау түбәндәгечә гамәлгә ашырыла:

1) җирлекнең бюджеты акчалары исәбеннән - җирле үзидарә органнары инициативасы буенча сораштыру уздырганда Җирлек халкы яисә җирлек халкы тарафыннан;

2) Татарстан Республикасы бюджеты акчалары исәбеннән - Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары инициативасы буенча сораштыру уздырганда.

8. Сораштыру нәтиҗәләре аны уздырганнан соң бер ай эчендә басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш. Җирлектә яшәүче теләсә кайсы кеше сораштыру нәтиҗәләре белән танышырга хокуклы. Җирле үзидарә органнары тарафыннан тиешле карарлар кабул ителгәндә сорашып белешү нәтиҗәләре исәпкә алынырга тиеш.

24 статья. Инициатив проектлар

1. Җирлек халкы яисә аның өлеше өчен өстенлекле әһәмияткә ия чараларны гамәлгә ашыру максатларында җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне яисә җирле үзидарә органнарына хәл итү хокукы бирелгән башка мәсьәләләрне хәл итү буенча инициатив проект кертелергә мөмкин. Инициатив проектлар гамәлгә ашырылырга мөмкин булган

Поселение территориясенең бер өлешен билгеләү тәртибе Җирлек Советы карары белән билгеләнә.

2. Инициатив проектны кертү инициативасы белән уналты яшькә җиткән һәм тиешле муниципаль берәмлек территориясендә яшәүче кимендә ун граждан, территориаль иҗтимагый үзидарә органнары, авыл торак пункты старостасы (алга таба - проект инициаторлары) инициатив төркем чыгыш ясарга хокуклы. Инициатив төркемнең минималь саны Җирлек Советы карары белән киметелергә мөмкин. Җирлек Советы карары нигезендә проект инициаторы булу хокукы шулай ук Җирлек территориясендә эшчәнлек алып баручы башка затларга да бирелергә мөмкин.

3. Инициатив проектта түбәндәге белешмәләр булырга тиеш:

1) җирлектә яисә аның өлешендә яшәүчеләр өчен өстенлекле әһәмияткә ия проблеманы тасвирлау;

2) күрсәтелгән проблеманы хәл итү буенча тәкъдимнәрне нигезләү;

3) инициатив проектны гамәлгә ашыруның көтелгән нәтиҗәсен (көтелгән нәтиҗәләрен) тасвирлау;

4) инициатив проектны гамәлгә ашыруга кирәкле чыгымнарның алдан исәпләве;

5) инициатив проектны гамәлгә ашыруның планлаштырыла торган сроклары;

6) әлеге проектны гамәлгә ашыруда кызыксынучы затларның планлаштырыла торган (мөмкин булган) финанс, мөлкәт һәм (яисә) хезмәт катнашуы турында белешмәләр;

7) инициатив түләүләрнең планлаштырылган күләменнән тыш, әлеге акчаларны инициатив проектны гамәлгә ашыруга куллану күздә тотылган очракта, җирле бюджет акчалары күләменә күрсәтү;

8) җирлек территориясенә яисә аның чикләрендә инициатив проект гамәлгә ашырылачак өлешенә җирлек Советы карары белән билгеләнгән тәртип нигезендә күрсәтелү;

9) җирлек Советы карарында каралган башка белешмәләр.

4. Җирлек Башкарма комитетына кертелгәнче инициатива проекты гражданнар җыенында, җыелышында яисә конференциясендә, шул исәптән территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар җыелышында яисә конференциясендә, инициатив проект турында фикер алышу, җирлектә яшәүчеләрнең яисә аның өлешенең мәнфәгатьләренә туры килүен билгеләү, инициатив проектны гамәлгә ашыруның максатка ярашлылыгын билгеләү, шулай ук инициатив проектны хуплау турында гражданнарның җыенында, җыелышында яисә конференциясендә каралырга тиеш. Шул ук вакытта бер җыенда, бер җыелышта яки гражданнарның бер конференциясендә берничә инициативалы проект каралырга мөмкин.

Җирлек Советы карары белән шулай ук гражданнардан сорашып белешү, аларның имзаларын җыю юлы белән инициатив проектка ярдәм итү мәсьәләсе буенча гражданнарның фикерен ачыклау мөмкинлеге каралырга мөмкин.

Инициатив проектны гамәлгә керткәндә проектның инициаторлары Җирлек Башкарма комитетына гражданнарның җыены, җыелышы яисә конференциясе беркетмәсен, гражданнарның сораштыру нәтиҗәләрен һәм (яисә) гражданнарның инициатив проектка Поселение халкы яисә аның өлеше тарафыннан ярдәм күрсәтүне раслый торган имзалар кәгазьләрен беркетәләр

5. Инициатив проектны җирлек башкарма комитетына кертү турындагы мәгълүмат инициатив проект җирлек башкарма комитетына кертелгән көннән алып өч эш көне эчендә район “Интернет” мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) һәм аның рәсми сайтында урнаштырылырга һәм әлеге статьяның 3 өлешендә күрсәтелгән белешмәләрне, шулай ук проектның инициаторлары хакында булырга тиеш. Бер үк вакытта гражданнар җирлек башкарма комитетына үзләренең тәкъдимнәрен һәм тәкъдимнәрен тәкъдим итү мөмкинлеге турында, аларны тәкъдим итү срогын күрсәтеп, алдан хәбәр ителә. Үз искәрмәләрен һәм тәкъдимнәрен уналты яшькә җиткән җирлек халкы җибәрергә хокуклы. Җирлекнең башкарма комитеты күрсәтелгән мәгълүматны "Интернет" мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә урнаштыру мөмкинлеге булмаган очракта, күрсәтелгән мәгълүмат составына әлеге җирлек кергән муниципаль районның рәсми сайтында урнаштырыла.

6. Инициатив проект кертелгән көннән алып 30 көн эчендә җирлекнең башкарма комитеты тарафыннан мәҗбүри каралырга тиеш. Инициатив проектны карау нәтиҗәләре буенча җирлекнең башкарма комитеты түбәндәге карарларның берсен кабул итә:

1) инициатив проектны хупларга һәм аның өстендә эшне җирле бюджет турындагы карар белән каралган бюджет ассигнованиеләре чикләрендә җирле бюджет проектын төзү һәм карау тәртибенә (җирле бюджет турындагы карарга үзгәрешләр кертү) ярашлы максатларга һәм (яисә) тиешле максатларга һәм (яисә) тәртиптә дәвам итәргә;

2) инициатив проектны хуплаудан баш тартырга һәм инициатив проектны хуплаудан баш тарту сәбәпләрен күрсәтеп, аны проект инициаторларына кире кайтарырга.

7. Җирлекнең башкарма комитеты түбәндәге очракларның берсендә инициатив проектны хуплаудан баш тарту турында карар кабул итә:

1) инициатив проектны кертүнең һәм аны карауның билгеләнгән тәртибен үтәмәү;

2) инициатив проектның Россия Федерациясенең федераль законнары һәм башка норматив хокукый актлары, Татарстан Республикасы законнары һәм башка норматив хокукый актлары таләпләренә, җирлек уставына туры килмәве;

3) җирле үзидарә органнарының кирәкле вәкаләтләре һәм хокуклары булмаганлыктан, инициатив проектны гамәлгә ашыру мөмкинлеге булмау;

4) инициатив түләүләре барлыкка килмәгән инициатив проектны гамәлгә ашыру өчен кирәкле чаралар күләмендә җирле бюджет акчалары булмау;

5) инициатив проектта тасвирланган проблеманы нәтиҗәлерәк хәл итү мөмкинлеге булу;

6) инициатив проектны конкурс сайлавын узмаган дип тану.

8. Җирлекнең башкарма комитеты әлеге статьяның 7 өлешендәге 5 пунктында каралган очракта, проект инициаторларына бергәләп инициатив проектны эшләп бетерергә тәкъдим итәргә, шулай ук аны үз компетенцияләре нигезендә башка муниципаль берәмлекнең яисә дәүләт органының җирле үзидарә органы каравына тәкъдим итәргә тиеш.

9. Инициатив проектларны күрсәтү, кертү, тикшерү, карау, шулай ук аларны конкурс нигезендә сайлап алуны үткәрү тәртибе җирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

10. Татарстан Республикасы бюджетыннан бюджетара трансфертлар исәбеннән финанс ярдәме алу өчен чыгарыла торган инициатив проектларга карата инициатив проектлар булырга тиешле белешмәләр составына таләпләр, инициатив проектларны карау тәртибе, шул исәптән аларны хуплаудан баш тарту өчен нигезләр, мондый

инициатив проектларны конкурс нигезендә сайлап алу тәртибе һәм критерийлары Татарстан Республикасы законы һәм (яисә) башка норматив хокукый акты нигезендә билгеләнә. Бу очракта әлеге статьяның 3, 6, 7, 8, 9, 11 һәм 12 өлешләрендәге таләпләр кулланылмый.

11. Әгәр җирлекнең башкарма комитетына берничә инициатив проект кертелгән булса, шул исәптән эчтәлеге буенча шундый ук өстенлекле проблемаларны тасвирлап, җирлекнең башкарма комитеты конкурс нигезендә сайлап алуны оештыра һәм бу хакта проектның инициаторларына хәбәр итә.

12. Инициатив проектларны конкурс нигезендә сайлап алуны үткәрү коллегиаль органга (комиссиягә) йөкләнә, аны формалаштыру һәм эшчәнлек тәртибе җирлек советы тарафыннан билгеләнә. Коллегия органның (комиссиянең) составы җирлекнең башкарма комитеты тарафыннан төзелә. Мондый чакта коллегиаль орган (комиссия) әгъзаларының гомуми санының яртысы җирлек Советы тәкъдимнәре нигезендә билгеләнергә тиеш. Проектның инициаторларына һәм аларның вәкилләренә конкурс нигезендә сайлап алуны уздырганда коллегиаль орган (комиссия) тарафыннан инициатив проектларны карауда катнашу һәм алар буенча үз позицияләрен бәян итү мөмкинлеге тәэмин ителергә тиеш.

13. Тиешле муниципаль берәмлек территориясендә яшәүче, гражданнар җыены, җыелышы яисә конференциясе тарафыннан вәкаләтләр бирелгән проект инициаторлары, шулай ук Россия Федерациясе законнары белән билгеләнә торган башка затлар инициатив проектны Россия Федерациясе законнарына каршы килми торган рәвешләрдә гамәлгә ашыруны җәмәгать контролендә тотарга хокуклы.

14. Җирлекнең башкарма комитеты инициативасы проектын карау турында, инициатив проектны гамәлгә ашыруның барышы турында, шул исәптән акчаларны куллану турында, аны гамәлгә ашыруда кызыксынучы затларның мөлкәти һәм (яисә) хезмәт катнашуы турында мәгълүмат "Интернет" мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә муниципаль берәмлекнең рәсми сайтында бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) һәм урнаштырылырга тиеш. Инициатив проектны гамәлгә ашыру йомгаклары турында җирлек башкарма комитетының хисабы инициатив проектны гамәлгә ашыру тәмамланган көннән алып 30 календарь көн эчендә муниципаль берәмлекнең рәсми сайтында "Интернет" мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) һәм урнаштырылырга тиеш. Җирлекнең башкарма комитеты күрсәтелгән мәгълүматны "Интернет" мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә урнаштыру мөмкинлеге булмаган очракта, күрсәтелгән мәгълүмат составына әлеге Поселение кергән муниципаль районның рәсми сайтында урнаштырыла.

25 статья. Җирле әһәмияттәге аеруча мөһим мәсьәләләр буенча халык фикер алышуы

1. Муниципаль хокукый актлар проектларын һәм җирле әһәмияттәге башка аеруча мөһим мәсьәләләрне халык фикер алышуына чыгару турындагы карар Җирлек советы тарафыннан үз инициативасы буенча яисә тиешле территориядә яшәүче гражданнар таләбе буенча, Поселение Советы билгеләгән тәртиптә кабул ителә.

2. Муниципаль хокукый акт проекты тексты һәм халык фикер алышуына чыгарыла торган мәсьәләләр буенча башка материаллар аларны халык фикер алышуына чыгару турында карар кабул ителгәннән соң биш көннән дә соңга калмыйча массакүләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгарыла, Җирлек халкына җибәрелә, халыкны танышу өчен мөмкин булган урыннарда урнаштырыла, башка ысуллар белән халыкка җиткерелә.

3. Мәсьәлә Советы халык фикер алышуына сорау чыгару белән бер үк вакытта фикер алышу барышында керә торган тәкъдимнәрне һәм искәрмәләрне карау эшен оештыру срогын һәм тәртибен билгели, күрсәтелгән максат өчен махсус комиссия төзиләр.

4. Җирлек Советы үзе чыгара торган муниципаль хокукый актлар проектлары һәм җирле әһәмияттәге башка аеруча мөһим мәсьәләләр турында фикер алышуны тәэмин итә, моның өчен кирәкле шартлар тудыра.

5. Халык фикер алышуына чыгарылган мәсьәләләр буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр Җирлек Советына җибәрелә.

6. Муниципаль хокукый актларның проектлары һәм башка проектлар буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр, җирле әһәмияттәге аеруча мөһим мәсьәләләр буенча җирлек Советы тарафыннан карала.

7. Халык фикер алышуы йомгаклары турында халыкка хәбәр ителә.

26 статья. Җирлекнең иҗтимагый (консультатив) советлары

1. Гражданнарның һәм җирле үзидарә органнарының үзара хезмәттәшлеген тәэмин итү өчен Җирлек , җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча карарлар әзерләгәндә һәм гамәлгә ашырганда, җирле үзидарә органнары эшчәнлегенә җәмәгать контролен гамәлгә ашырганда, халыкның ихтыяҗларын һәм мәнфәгатьләрен исәпкә алу максатларында Җирлекнең иҗтимагый советы төзелә.

2. Җирлекнең иҗтимагый советы аның эшчәнлегендә халыкның, иҗтимагый берләшмәләр вәкилләренең һәм коммерциягә карамаган башка оешмаларның ирекле катнашуы нигезендә төзелә.

3. Җирлек җирлегенең иҗтимагый советын төзү, аның утырышларын үткәрү һәм карарлар кабул итү тәртибе, җирле үзидарә органнарының хокуклары, бурычлары һәм җаваплылыгы турында Җирлек җәмәгать Советы эшчәнлегенә ярдәм итүнең мәгълүмат бирүгә, консультацияләүгә һәм башка мәсьәләләренә карата мәгълүмат бирү, аны тарату процедурасы, шулай ук аны оештыруның һәм эшчәнлекнең башка мәсьәләләре турында Җирлек Советы тарафыннан раслана торган нигезләмә белән билгеләнә.

4. Башка иҗтимагый (консультатив) советлар җирле үзидарә органнарында аларның карарлары нигезендә төзелергә мөмкин.

5. Иҗтимагый (консультатив) советларда эш җәмәгать башлангычларында гамәлгә ашырыла.

27 статья. Гражданнарның җирле үзидарә органнарына мөрәҗәгатьләре

1. Гражданнар җирлекнең җирле үзидарә органнарына шәхсән һәм күмәк мөрәҗәгатьләргә хокуклы.

2. Гражданнарның мөрәҗәгатьләре «Россия Федерациясендә гражданнар мөрәҗәгатьләрен карау тәртибе турында» 2006 елның 2 маендагы 59-ФЗ номерлы Федераль закон, «Татарстан Республикасында гражданнар мөрәҗәгатьләре турында» 2003 елның 12 маендагы 16-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда каралырга тиеш.

3. Гражданнарның мөрәҗәгатьләрен карау тәртибен һәм срокларын бозган өчен җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары Россия Федерациясе законнары нигезендә җаваплы булалар.

28 статья. Җирле үзидарә җирлегендә яшәүчеләр тарафыннан турыдан-туры гамәлгә ашырылуның һәм аны гамәлгә ашыруда катнашуның башка рәвешләре

1. Әлеге Уставта каралган җирле үзидарәне халык тарафыннан турыдан-туры гамәлгә ашыру һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы рәвешләре белән беррәттән, гражданнар җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы Конституциясенә, Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка рәвешләрдә катнашырга хокуклы.

2. Җирле үзидарәдә яшәүчеләрнең турыдан-туры гамәлгә ашырылуы һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы законлылык, иреклелек принципларына нигезләнә.

Җирле үзидарә органнары һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары халыкка җирле үзидарә җирлегендә яшәүчеләрне турыдан-туры гамәлгә ашыруда һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуында ярдәм итәргә тиеш.

3. Территориаль иҗтимагый үзидарә гражданнарның түбәндәге яшәү территорияләре чикләрендә гамәлгә ашырылырга мөмкин:

1) күпфатирлы торак йортның подъезды;

2) күпфатирлы торак йорт;

3) торак йортлар төркеме;

4) торак микрорайоны;

5) Җирлек булмаган авыл торак пункты;

6) гражданнарның башка яшәү территорияләре.

III бүлек. ҖИРЛЕК СОВЕТЫ

29 статья. Җирлек советы - җирле үзидарәнең вәкиллекле органы

1. Җирлек Советы җирле үзидарәнең даими эшләүче сайланулы коллегиаль вәкиллекле органы булып тора.

2. Җирлек Советының рәсми исеме - «Татарстан Республикасы Менделеевск муниципаль районы Тойгуҗа авыл җирлеге советы».

3. Җирлек Советының вәкаләтләр чоры - 5 ел.

4. Җирлек советы Җирлек халкына хисап тота һәм аның контролендә була.

5. Җирлек Советының үз исеме булган бланклары һәм мөһере бар.

6. Җирлек Советы эшчәнлеген тәэмин итү чыгымнары Җирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

30 статья. Җирлек Советы составы

1. Җирлек Советы бермандатлы сайлау округлары буенча муниципаль сайлауларда сайланган 7 депутаттан тора.

2. Җирлек Советы аның составына җирлек Советының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән ике депутат сайлаганда хокуклы була.

3. Җирлек халкының артуына яисә кимүенә бәйле рәвештә, җирлек Советы депутатлары санын арттыра яисә киметә торган үзгәрешләр күрсәтелгән үзгәрешләрне кертү турында муниципаль норматив хокукый акт кабул иткән Җирлек Советының вәкаләтләре чоры тәмамланганнан соң үз көченә керә.

31 статья. Совет депутаты статусы

1. Депутатка үз вәкаләтләрен тоткарлыксыз гамәлгә ашыру өчен шартлар тәэмин ителә.

2. Депутатның вәкаләтләре чоры Татарстан Республикасы законы нигезендә җирлек уставы белән билгеләнә һәм биш елдан артык була алмый.

3. Депутатның вәкаләтләре аны сайлаган көннән башлана һәм яңа чакырылыш җирле үзидарәсенең сайланулы органы эшли башлаган көннән туктатыла.

Җирлек Советы депутаты вәкаләтләре муниципаль район составына керүче Җирлек башлыгы вазыйфасына керешкән көннән яисә әлеге Поселение составына керә торган җирлек Советы депутаты булып сайланган көннән башлана һәм яңа сайланган Җирлек башлыгы вазыйфасына керешкән көннән яисә шушы җирлектән район Советы составына депутатны чираттагы сайлау турында карар үз көченә кергән көннән туктатыла.

4. Җирлек Советы депутаты Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары, әлеге Устав, Җирлек Советы карарлары нигезендә үз вәкаләтләрен тоткарлыксыз гамәлгә ашыру өчен шартлар тәэмин ителә.

5. Җирлек Советы депутаты Җирлек Советы тарафыннан раслана торган депутат этикасы кагыйдәләрен үтәргә тиеш, аларда шул исәптән депутатның түбәндәге йөкләмәләре булырга тиеш:

1) шәхсән яисә аның якын туганнарына кагылышлы мәсьәләләрне хәл иткәндә җирле үзидарә органнары, оешмалар, вазыйфаи затлар, муниципаль хезмәткәрләр һәм гражданнар эшчәнлегенә йогынты ясау өчен депутат статусыннан файдаланмау;

2) депутат бурычларын объектив башкаруда шик тудырырлык үз-үзен тотышыннан тыелырга, шулай ук аның абруена яисә җирлек Советы абруена зыян китерергә сәләтле конфликтлы хәлләрдән качарга;

3) мәнфәгатьләр конфликты барлыкка килү куркынычы булганда - шәхси кызыксыну депутат бурычларын объектив үтәүгә йогынты ясый яисә йогынты ясый ала торган

вәзгыять, - бу хакта Җирлек Советына хәбәр итәргә һәм аның әлеге конфликтны булдырмауга яисә җайга салуга юнәлдерелгән карарын үтәргә;

4) Җирлек Советында билгеләнгән гавами чыгышлар кагыйдәләрен үтәргә;

5) депутат эшчәнлегенә бәйле булмаган максатларда конфиденциаль характердагы белешмәләргә кертелгән, депутат вазыйфаларын үтәүгә бәйле рәвештә аңа мәгълүм булган белешмәләрне фаш итмәскә һәм файдаланмаска;

6) физик һәм юридик затлардан депутат бурычларын үтәүгә бәйле рәвештә бүләкләүләр (бүләкләр, акчалата бүләкләү, ссуда, хезмәт күрсәтүләр, күңел ачу, ял итү, транспорт чыгымнары өчен түләү һәм башка бүләкләүләр) алынмаска.

6. Җирлек Советы даими нигездә үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыручы депутат түбәндәгеләргә хокуклы түгел:

1) шәхсән яисә ышанычлы затлар аша эшкуарлык эшчәнлеге белән шөгыльләнергә;

2) коммерция яисә коммерциягә карамаган оешма белән идарә итүдә катнашу, түбәндәге очраклардан тыш:

а) сәяси партия белән идарә итүдә, һөнәри берлек органы, шул исәптән җирле үзидарә органында, муниципаль берәмлекнең сайлау комиссиясе аппаратында төзелгән беренчел профсоюз оешмасының сайланулы органы тарафыннан түләүсез нигездә катнашу, башка иҗтимагый оешма, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативлары съездында (конференциясендә) яисә гомуми җыелышында, күчемсез мөлкәт милекчеләре ширкәтендә катнашу;

б) коммерциягә карамаган оешма идарәсендә (сәяси партия идарәсендә катнашудан тыш, һөнәри берлек органы, шул исәптән җирле үзидарә органында, муниципаль берәмлекнең сайлау комиссиясе аппаратында төзелгән беренчел профсоюз оешмасының сайланулы органы тарафыннан, Татарстан Республикасы законында билгеләнгән тәртиптә башкача иҗтимагый оешма, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативлары, күчемсез мөлкәт милекчеләре ширкәте съездында (конференциясендә) яисә гомуми җыелышында катнашу;

в) Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре советында, муниципаль берәмлекләрнең башка берләшмәләрендә, шулай ук аларның идарә органнарында муниципаль берәмлек мәнфәгатьләрен түләүсез нигездә тапшыру;

г) идарә органнарында һәм ревизия комиссиясендә муниципаль берәмлек мәнфәгатьләрен түләүсез нигездә оештыруны, гамәлгә куючысы (катнашучы) муниципаль берәмлек булган оешманы гамәлгә куючы (акционер) тарафыннан оешманы гамәлгә куючының вәкаләтләрен муниципаль берәмлек исеменнән гамәлгә ашыру тәртибен йә муниципаль милектәге акцияләр (устав капиталындагы өлешләр) белән идарә итү тәртибен билгели торган муниципаль хокукый актлар нигезендә тапшыру;

д) федераль законнарда каралган башка очраклар;

3) укытучы, фәнни һәм башка иҗат эшчәнлегеннән тыш, башка түләүле эшчәнлек белән шөгыльләнергә. Бу очракта, әгәр Россия Федерациясенең халыкара килешүе яки Россия Федерациясе законнары белән башкасы каралмаган булса, укыту эшчәнлеге, фәнни һәм башка иҗади эшчәнлек чит дәүләт, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданнары һәм гражданлыгы булмаган затлар акчалары хисабына финанслана алмый;

әгәр Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаса, Россия Федерациясе территориясендә эш итүче

коммерцияле булмаган хөкүмәткә карамаган чит ил оешмаларының һәм аларның структур бүлекчәләренең идарә органнары, попечительләр һәм күзәтүчеләр советлары, бүтән органнары составына керү;

7. Җирлек җирле үзидарәсенең депутат, сайланулы вазыйфаи заты, муниципаль вазыйфаны биләүче башка зат «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, бурычларны үтәргә тиеш. «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль законда, «Дәүләт вазыйфаларын биләүче затлар һәм башка затлар чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында» 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль законда, «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм счетлар (кертемнәр) булуны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында» 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, җирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты, муниципаль вазыйфаны биләүче башка зат вәкаләтләре

8. Җирлек Советы депутаты, җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты булган Җирлек Советы әгъзасы, җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты тарафыннан коррупциягә каршы тору турында Россия Федерациясе законнары нигезендә тапшырыла торган керемнәр, чыгымнар, мөлкәт һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләр турында белешмәләрнең дөреслеген һәм тулылыгын тикшерү Татарстан Республикасы Президенты (Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенең югары башкарма органы җитәкчесе) карары буенча Татарстан Республикасы законы белән билгеләнгән тәртиптә уздырыла.

9. Әлеге статьяның 7 өлеше нигезендә уздырылган тикшерү нәтиҗәсендә «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, «Дәүләт Вазыйфаларын биләүче затлар һәм аларның керемнәренә башка затлар чыгымнарының туры килүен тикшереп тору турында» 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон, «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм булдыруны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларыннан файдалануны тыю турында» 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органы җитәкчесе Рәис (вәкиллекле) тарафыннан тиешле вәкаләтләрне туктату турында гаризада билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, йөкләмәләрне үтәмәү фактлары ачыкланганда, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органына (яки) вәкаләтле органына мөрәҗәгать итә.

10. Муниципаль вазыйфаларны биләүче затлар тарафыннан тапшырылган керемнәр, чыгымнар, мөлкәт һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләр турында белешмәләр җирле үзидарә органнарының «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге рәсми сайтларында урнаштырыла һәм (яисә) массакүләм мәгълүмат чараларына муниципаль хокукый актларда билгеләнгән тәртиптә бастырып чыгару өчен бирелә.

32 статья. Җирлек депутатының сайлаучылар белән үзара мөнәсәбәте

1. Җирлек Советы депутаты сайлаучылар, шулай ук предприятие, оешма коллективлары, дәүләт органнары һәм аның сайлау округы территориясендә урнашкан башка органнар белән элемтәдә тора.

2. Җирлек Советы депутаты сайлаучылар алдында җаваплы һәм алар алдында хисап тота.

3. Җирлек Советы депутаты сайлаучылар алдында үз эше турында елына кимендә бер тапкыр хисап тота, аларга Җирлек Советы эше турында даими рәвештә хәбәр итә, шулай ук аена кимендә бер тапкыр сайлаучылар кабул итә.

4. Җирлек Советы депутаты Җирлектә яшәүчеләрнең законлы хокукларын, ирекләрен һәм мәнфәгатьләрен тәэмин итү буенча законнарда каралган чараларны күрергә, шул исәптән алардан кергән тәкъдимнәрне, гаризаларны, шикаятьләрне карарга, аларда булган мәсьәләләрне дөрес һәм үз вакытында хәл итәргә тиеш.

5. Җирлек советы депутатының сайлаучылар белән очрашулары биналарда, махсус билгеләнгән урыннарда, шулай ук ишегалды территорияләрендә уздырыла, мондый шарт белән аларны үткәрү тормыш тәэмин итү, транспорт яисә социаль инфраструктура объектлары яшәешен, элемтә, җәяүлеләрнең һәм (яисә) транспорт чараларының хәрәкәтен булдырмау йә гражданнарның торак урыннарына яисә транспорт яисә социаль инфраструктура объектларына керә алуы бозылмаска тиеш. Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнарының яисә җирле үзидарә органнарының мондый очрашулар турында хәбәре таләп ителми. Шул ук вакытта Дәүләт Советы депутаты күрсәтелгән органнарга аларны уздыру датасы һәм вакыты турында алдан хәбәр итәргә хокуклы.

6. Җирлекнең башкарма комитеты депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын уздыру өчен махсус бирелгән урыннарны билгели, шулай ук депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын уздыру өчен бирелә торган урыннарның исемлеген һәм аларны бирү тәртибен билгели.

7. Җирлек депутаты сайлаучылар белән гавами чара рәвешендә очрашулар җыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турында Россия Федерациясе законнары нигезендә үткәрелә.

8. Җирлек Советы депутатының җыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турында Россия Федерациясе законнарында билгеләнә торган гавами чара рәвешендә сайлаучылар белән очрашуларын оештыруга яисә уздыруга каршылык Россия Федерациясе законнары нигезендә административ җаваплылыкка китерә.

33 статья. Яңа сайланган Җирлек Советы эшен оештыру

1. Яңа чакырылыш Җирлек Советы беренче утырышка, депутатларның кимендә өчтән икесе Дәүләт Советы депутатларының билгеләнгән санынан сайланган көннән соң ун көннән дә соңга калмыйча, җыя. Сайлаулардан соң беренче булып Җирлек Советы утырышын Җирлек башлыгы чакырта, ә ул булмаган очракта - Җирлек сайлау комиссиясе тарафыннан.

2. Җирлек Советының сайлаулардан соң беренче утырышын яңа башлык сайланганчы ача һәм яше буенча иң өлкән депутат Җирлек Советы депутаты алып бара.

34 статья. Җирлек Советы компетенциясе

1. Җирлек Советының компетенциясендә түбәндәгеләр бар:

1) Җирлек уставын кабул итү һәм аңа үзгәрешләр кертү;

2) җирлек территориясендә кануннар нигезендә гомуммәҗбүри кагыйдәләр билгеләү;

3) Җирлек бюджетын һәм аның үтәлеше турында хисапны раслау;

4) җирле салымнарны һәм җыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгару, аларны түләү буенча салымнар һәм җыемнар турында Россия Федерациясе законнары нигезендә ташламалар бирү;

5) җирлекнең социаль-икътисадый үсеш стратегиясен раслау;

6) энергияне сак тоту һәм энергетика нәтиҗәлелеген арттыру өлкәсендә муниципаль программаларны раслау;

7) Чикне үзгәртү, Җирлекне үзгәртеп кору турындагы инициативаны күрсәтү;

8) җирлек Советы депутатларын сайлауларны билгеләү һәм җирлек Советы депутатларын сайлаулар буенча сайлау округлары схемасын раслау;

9) җирле референдумын билгеләү;

10) Җирлек Башлыгын сайлау;

11) Җирлек Башлыгы урынбасарын сайлау;

12) Җирлек Советы депутатлары арасыннан муниципаль район Советына вәкил сайлау;

13) Җирлек Башкарма комитеты структурасын раслау, аның хезмәткәрләренең иң чик санын билгеләү;

14) Җирлек сайлау комиссиясе әгъзаларын билгеләп кую;

15) Җирлек Советы депутатының чикләрен үзгәртү, аны үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирүне билгеләү;

16) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында закон чыгару инициативасы хокукын гамәлгә ашыру;

17) Җирлек муниципаль милкендәге мөлкәткә идарә итү һәм аның белән эш итү тәртибен, шул исәптән федераль законнар нигезендә аны хосусыйлаштыру тәртибен һәм шартларын билгеләү; муниципаль мөлкәт төрләре исемлеген билгеләү, аны читләштерү Вәкаләтле вәкил тарафыннан килештереп яисә расланганнан соң башкарыла торган муниципаль мөлкәт төрләре исемлеген билгеләү;

18) муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр төзү, үзгәртеп оештыру һәм бетерү турында карарлар кабул итү тәртибен, шулай ук муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр хезмәтләренә тарифлар билгеләү тәртибен, федераль законнарда каралган очраклардан тыш, эшләр башкару тәртибен билгеләү;

19) җирлекнең муниципальара хезмәттәшлек оешмаларында катнашу тәртибен билгеләү;

20) җирле үзидарә органнары эшчәнлеген матди-техник һәм оештыру ягыннан тәэмин итү тәртибен билгеләү;

21) Җирлек халкының ревизия комиссиясен булдыру;

22) Җирлек башлыгын отставкага чыгару турында карар кабул итү;

23) җирле үзидарә органнарының һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затларының җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрен үтәвен тикшереп тору;

24) коммуналь комплекс оешмалары товарларына һәм хезмәт күрсәтүләренә тарифларны җайга салу тәртибен (коммуналь комплекс оешмаларының - электр һәм (яисә) җылылык белән тәэмин итү өлкәсендә товар җитештерүчеләрнең һәм хезмәт күрсәтүләрнең товарларына һәм хезмәт күрсәтүләренә тарифлардан тыш), коммуналь инфраструктура системасына, коммуналь комплекс оешмалары тарифларына тоташтыруга, коммуналь комплекс оешмаларының товарларына һәм хезмәт күрсәтүләренә тарифларга, кулланучылар өчен бәяләргә (тарифларга) өстәмә түләүләрдән тыш) билгеләү;

25) җирлек территориясендә торак пунктларның урамнарын һәм башка өлешләрен атамалау һәм аларның исемнәрен үзгәртү турындагы мәсьәләләрне хәл итү;

26) территориаль иҗтимагый үзидарә органнарына җирлек бюджетыннан кирәкле акчаларны бүлеп бирү шартларын һәм тәртибен билгеләү;

27) автоном коммерциягә карамаган оешмалар һәм фондлар рәвешендә коммерциягә карамаган оешмалар төзү турында карарлар кабул итү;

28) үз массакүләм мәгълүмат чараларын гамәлгә ашыру;

29) Җирлек Уставы һәм Җирлек Советы карарларын аңлату;

30) Үз эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча Җирлек Советы Регламентын һәм башка карарлар кабул итү;

31) Җирлек Советы Аппараты турындагы нигезләмәне раслау;

32) транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын һәм социаль инфраструктураны комплекслы үстерү программаларын раслый.

33) Җирлек территорияләрен төзекләндерү кагыйдәләрен раслый.

34) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән җирлекләрнең вәкиллекле органнары карамагына кертелгән башка вәкаләтләр, шулай ук әлеге Устав тарафыннан Җирлек Советы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләр;

2. Җирлек советы Җирлек башлыгының еллык отчетларын тыңлый Җирлек Башкарма комитеты һәм җирле үзидарә органнары башлыгының ведомство буйсынуындагы башка эшләре турында, шул исәптән Җирлек Советы куйган мәсьәләләрне хәл итү турында.

35 статья. Җирлек Советының эш тәртибе

1. Җирлек Советының эш тәртибе шушы Устав һәм Җирлек Советы Регламенты белән билгеләнә.

2. Җирлек Советы эшенең төп рәвеше аның утырышыннан гыйбарәт, аларда Җирлек Советы компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр хәл ителә.

3. Җирлек Советы утырышы, әгәр анда сайланган депутатлар санының кимендә 50 проценты катнашса, хокуклы.

4. Җирлек Советының чираттагы утырышы кирәк саен, ләкин кимендә өч айга бер тапкыр уздырыла. Чираттан тыш утырышлар Җирлек башлыгы яисә депутатлар төркеме инициативасы буенча җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санынннан кимендә өчтән бере тарафыннан чакырыла.

5. Совет утырышлары Җирлек Башлыгы белән чакырыла. Җирлек советы депутатлары һәм чакырылган затлар утырышның вакыты, урыны һәм көн тәртибе турында биш көннән дә соңга калмыйча, ә чираттан тыш утырышта - аны үткәрүгә кадәр бер көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә.

6. Җирлек Советы утырышлары ачык һәм хәбәрдар уздырыла. Советның ачык утырышларында Җирлектә яшәүче һәркем катнашырга хокуклы.

Регламентта каралган очракларда Җирлек Советы Җирлек Советы тарафыннан чакырылган затлар гына, шулай ук кануннар нигезендә утырышта катнашырга хокукы булган затлар гына катнаша алган ябык утырышны уздыру турында карар кабул итәргә хокуклы.

7. Җирлек Советының һәр утырышында утырыш беркетмәсе алып барыла. Утырыш беркетмәсенә утырышны уздыру датасы, урыны һәм вакыты турындагы белешмәләр кертелә, карала торган барлык мәсьәләләр санап үтелә һәм, тавыш бирү йомгакларын күрсәтеп, кабул ителгән барлык карарлар теркәлә. Совет утырышы беркетмәсенә Җирлек башлыгы имза салганнан соң, Җирлектә яшәүче теләсә кайсы кеше аның белән танышырга мөмкин.

8. Җирлек Советы утырышларында һәр депутат бер тавышка ия. Җирлек Советы депутаты шәхсән үзе тавыш бирү хокукын гамәлгә ашыра. Җирлек Советы утырышларында тавыш бирү ачык (шул исәптән исеме белән дә) һәм яшерен булырга мөмкин. Тавыш бирүнең һәр төрен куллану очраклары әлеге Устав, Җирлек Советы Регламенты белән билгеләнә.

36 статья. Җирлек Советы эшчәнлеген оештыру

Җирлек Советы эшчәнлеген Җирлек башлыгы оештыра.

2. Җирлек башлыгыннан һәм аның урынбасарыннан гайре, Җирлек Советы компетенциясенә кертелгән мәсьәләләрне алдан карау һәм әзерләү өчен җирлек Советы Регламенты нигезендә җирлек Советы эшчәнлеге эшчәнлегенең төп юнәлешләре буенча даими яисә вакытлы комиссияләр (яисә) билгеләнергә мөмкин. Депутат ике даими комиссиядә эшләргә хокуклы.

3. Җирлек Советы карамагындагы аеруча мөһим мәсьәләләр буенча фикер алышу, муниципаль программаларны әзерләү, Җирлек Советы карарларын әзерләү, фикер алышу өчен җирлек Советы каршында депутатлар, Җирлек Башкарма комитеты вәкилләре, иҗтимагый берләшмәләр, оешмалар һәм предприятиеләр, белгечләр, экспертлар һәм Җирлек халкы составындагы эшлекле, эксперт һәм башка киңәшмә төркемнәре төзелергә мөмкин.

37 статья. Контроль функцияләрен Җирлек советы тарафыннан гамәлгә ашыру

1. Җирлек Советы Җирлек территориясендә әлеге Устав нигезләмәләренең үтәлешен, Җирлек Советы тарафыннан кабул ителә торган норматив хокукый актлар нигезләмәләренең үтәлешен, Җирлек бюджетының үтәлешен, бюджеттан тыш фондлар акчаларыннан, Җирлекне үстерү программаларыннан файдалануны, Җирлек Башкарма комитеты һәм аның җитәкчесе эшчәнлеген тикшереп тора.

2. Җирле үзидарә органнары тарафыннан Җирлек органнары һәм аларның вазыйфаи затлары тарафыннан кануннар, әлеге Устав һәм башка муниципаль норматив хокукый актлар бозылу фактлары ачыкланган очракта, Җирлек Советы карары белән, депутатлар арасыннан Җирлек башлыгы күрсәтелгән фактларны тикшерү өчен вакытлы контроль комиссияләре төзелергә мөмкин.

3. Җирлек Советы инициативасы буенча, Җирлек башлыгы инициативасы буенча кануннар нигезендә Җирлек бюджеты акчаларыннан максатчан файдалануны, муниципаль мөлкәттән файдалануның нәтиҗәлелеген тикшерү (ревизия) уздырылырга мөмкин. Күрсәтелгән контроль һәм эксперт-аналитик чараларны үткәрү тәртибе Җирлекнең ревизия комиссиясе турында нигезләмәдә билгеләнә.

4. Җирлекнең башкарма комитеты, аның җитәкчесе, предприятиеләре, учреждениеләре, оешмалары, вазыйфаи затлары, территориаль иҗтимагый үзидарә органнары, әгәр законда башкасы билгеләнмәгән булса, Җирлек Советы, аның контроль комиссияләре депутаты, Җирлек Советы карамагына караган мәсьәләләр буенча соратып алына торган мәгълүмат бирергә, ә кануннарны, муниципаль хокукый актларны бозган очракта, гаепле затларны җаваплылыкка тарту һәм хокук бозуларны бетерү өчен кичекмәстән чаралар күрергә тиеш.

5. Җирлек советы Җирлек башлыгының, башкарма комитет җитәкчесенең эшчәнлекләре нәтиҗәләре, башкарма комитет һәм җирле үзидарәнең башка ведомство органнары эшчәнлеге турында, шул исәптән Җирлек советы куйган мәсьәләләрне хәл итү турында еллык хисапларын тыңлый.

6. Җирлек Советы контроль функцияләрен башкарганда җирлек башкарма комитетының финанс-хуҗалык һәм башкарма-боеру эшчәнлегенә тыкшынырга хокуклы түгел.

38 статья. Җирлек вәкилен муниципаль район Советына сайлау

1. Җирлек вәкиле Менделеевск муниципаль районы Советына Җирлек Советы депутатлары арасыннан яшерен тавыш бирү юлы белән сайлана.

2. Җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санынннан яртысыннан артыгын тавыш биргән кандидат сайланган дип санала.

39 статья. Җирлек Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылу

Җирлек Советының вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылырга мөмкин:

1) Советның үз-үзен таркату турында карар кабул иткән очракта. Шул ук вакытта үз-үзен тарату турындагы карар әлеге Устав билгеләгән тәртиптә кабул ителә;

2) җирлек Советы депутатларының әлеге составының хокуксызлыгы турында Татарстан Республикасы Югары суды карары үз көченә кергән очракта, шул исәптән депутатларның үз вәкаләтләрен тапшыруына бәйле рәвештә;

3) 131-ФЗ номерлы Федераль законның 3, 5 өлешләре, 13 статьясы нигезендә Җирлек юкка чыгарылган очракта;

4) Җирлек чикләре үзгәрү аркасында килеп чыккан сайлаучылар саны 25 процентган арткан очракта;

5) гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен таләп ителә торган муниципаль хокукый актны бастырып чыгару срогы бозылган очракта.

2. Җирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктатуга аның депутатларының вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылуга сәбәп була.

3. Халык тарафыннан сайланган депутатлардан торучы Дәүләт Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, Җирлек Советына вакытыннан алда сайлаулар «Россия Федерациясе гражданнарының сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» 2002 елның 12 июнендәге 67-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән срокларда уздырыла.

40 статья. Халкы Советының үз-үзен таркату турында карар кабул итү тәртибе

1. Җирлек Советының үз-үзен таркату турындагы карар Җирлек башлыгы яисә депутатлар төркеме инициативасы белән җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының кимендә яртысы күләмендә кабул ителергә мөмкин.

2. Үз-үзен таркату турында карар кабул итү инициативасы түбәндәгечә күрсәтелә алмый:

1) Җирлек Советы сайланганнан соң беренче ел дәвамында;

2) Җирлек бюджеты кабул итү һәм аның үтәлеше турында хисап раслау чорында;

3) Җирлек башлыгын чакыртып алу турында тавыш бирүне уздыру чорында йә аның вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта.

3. Җирлек Советының үз-үзен таркату турындагы язма тәкъдимендә үз-үзен тарату мотивлары булырга тиеш, шулай ук аңа рөхсәтнең сәбәпләрен нигезләүче башка материаллар да өстәлергә мөмкин.

4. Җирлек Советы карары белән депутатлар арасыннан үзтаркату турындагы мәсьәләне алдан карау өчен комиссия төзелә. Җирлек Советы карары буенча Җирлек Советы яки Җирлек Башлыгы карары буенча Җирлек Советының үз-үзен таратуы турындагы мәсьәлә халык тыңлауларына чыгарылырга мөмкин.

5. Муниципаль берәмлекләр Советының үз-үзен таркату турындагы мәсьәләне карауның дәвамлылыгы Җирлек халкы һәм җирлек халкы тарафыннан җирлек советы депутатлары тарафыннан үз-үзләрен таратуның барлык шартлары һәм нигезләмәләре турында һәрьяклап һәм объектив фикер алышу мөмкинлеген гарантияләргә тиеш. Үз-үзен таркату турындагы карар үз-үзен тарату турындагы инициативаны чыгарган көннән соң ике ай узгач кабул ителергә мөмкин.

6. Җирлек Советының үз-үзен таркату турындагы карар Советның депутатларының билгеләнгән санынннан яшерен тавыш бирү юлы белән тавышларның өчтән икесе тарафыннан кабул ителә.

7. Совет үз-үзен таркату турында тәкъдимнәр кире кагылган очракта, үз-үзен тарату турындагы кабат инициатива үз-үзен таркату турындагы мәсьәлә буенча тавыш биргән көннән бер елдан да иртәрәк булмаган вакытта күрсәтелергә мөмкин.

41 статья. Җирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Җирлек Советы депутаты вәкаләтләре түбәндәге очракларда вакытыннан алда туктатыла:

1) үлем;

2) үз теләге белән отставкалар;

3) суд тарафыннан хокуктан файдалануга сәләтсез яисә хокуктан файдалану сәләте чикләнгән дип танылса;

4) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип танылса яисә вафат дип игълан ителсә;

5) аңа карата судның гаепләү карары законлы көченә керү;

6) Россия Федерациясеннән даими яшәү урынына чыгу;

7) Россия Федерациясе гражданлыгы йә чит ил гражданлыгы - Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы чит ил гражданлыгы, аның нигезендә чит ил гражданы җирле үзидарә органнарына сайланган булырга хокуклы, чит дәүләт гражданлыгы яисә Россия Федерациясе халыкара шартнамәсе нигезендә Россия Федерациясе гражданы йә чит ил гражданы территориясендә даими яшәү хокукын раслаучы бүтән документ яисә чит ил гражданы, әгәр Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә башкача каралмаган булса, җирле үзидарә органнарына сайланган булырга хокуклы;

8) сайлаучылар тарафыннан чакыртып алу;

9) Җирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату;

10) хәрби хезмәткә чакыру яисә аны алыштыра торган альтернатив граждан хезмәтенә юллама;

11) «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, «Дәүләт вазыйфаларын биләүче затлар һәм аларның керемнәренә башка затлар чыгымнарының туры килүен тикшереп тору турында» 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон, «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм счетлары (кертемнәре) булуны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында» 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, бурычларны үтәмәү;

12) федераль законнарда билгеләнгән башка очракларда.

2. Әлеге статьяның 1 өлешендәге 1 - 8, 10 һәм 12 пунктларында күрсәтелгән очракларда Җирлек Советы депутаты вәкаләтләрен туктату турындагы карар, вәкаләтләрне вакытыннан алда туктату өчен нигез барлыкка килгән көннән алып 30

көннән дә соңга калмыйча, ә әгәр бу нигез Җирлек Советы утырышлары арасында барлыкка килсә - мондый нигез барлыкка килгән көннән соң өч айдан да соңга калмыйча, Җирлек советы тарафыннан кабул ителә.

Татарстан Республикасы Башлыгы (Рәисе) (Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенең югары башкарма органы җитәкчесе) депутат вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турында гариза белән мөрәҗәгать иткән очракта, вәкаләтләрне вакытыннан алда туктату өчен нигез барлыкка килгән көн - шушы гаризаның Җирлек советына кергән көн.

3. Әлеге статьяның 1 өлешендәге 9 пунктында каралган очракта Җирлек Советы депутаты вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган көннән туктатыла.

4. Җирлек Советы депутаты вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, депутатны өстәмә сайлаулар федераль закон, Татарстан Республикасы Сайлау кодексы нигезендә билгеләнә.

IV бүлек. ҖИРЛЕК БАШЛЫГЫ

42 статья. Җирлек башлыгы - Җирлекнең иң югары вазыйфаи заты

1. Җирлек башлыгы Җирлекнең иң югары вазыйфаи заты булып тора.

Җирлек башлыгы Җирлек советы тарафыннан сайлана һәм аның рәисе булып тора.

3. Җирлек башлыгы вазыйфасының рәсми атамасы - «Татарстан Республикасы Менделеевск муниципаль районының Тойгуҗа авыл җирлеге башлыгы».

4. Вазыйфасы буенча җирлек башлыгы Менделеевск муниципаль районы Советы депутаты булып тора.

5. Җирлек башлыгы бер үк вакытта Җирлек советын һәм Җирлекнең башкарма комитетын җитәкли.

43 статья. Җирлек Башлыгын сайлау тәртибе

1. Җирлек башлыгы кабат сайланган Советның беренче утырышында, җирлек Советы депутатлары арасыннан, әгәр Совет тавыш бирүнең башка тәртибен билгеләмәсә, ачык тавыш бирү юлы белән билгеләнеп куела.

Җирлек башлыгын сайлау Җирлек Советы депутатлары тәкъдим иткән кандидатлар арасыннан, шул исәптән җирлектә, иҗтимагый берләшмәләрдә, Татарстан Республикасы Президентының тәкъдимнәре нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Җирлек Советы депутаты, әгәр аны сайлау өчен җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының яртысыннан күбрәге тавыш бирсә, Җирлек Башлыгы булып санала.

3. Сайланганнан соң, Җирлек башлыгы түбәндәге антны әйтә:

«Җирлек башлыгының миңа йөкләнгән югары бурычларын гамәлгә ашырганда Россия Федерациясе Конституциясен һәм законнарын, Татарстан Республикасы

Конституциясен һәм законнарын, Җирлек уставын үтәргә, Җирлектә яшәүчеләрнең иминлеген тәэмин итү, кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекләрен яклау өчен бөтен көчемне һәм белемнәремне куярга ант итәм».

44 статья. Җирлек башлыгы статусы

1. Җирлек башлыгы даими нигездә эшли.

2. Менделеевск муниципаль районы Советында даими нигездә биләп торучы урынга Җирлек башлыгы сайланган очракта, ул Җирлек башлыгының вәкаләтләрен башкарып бетерелмәгән нигездә башкара.

3. Җирлек башлыгы үз эшчәнлегендә федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә җирлек халкының һәм Җирлек Советының роле һәм эше тикшерелгән.

4. Җирлек башлыгы елга бер тапкыр да ким дигәндә үз эшчәнлеге нәтиҗәләре турында, шул исәптән Җирлек Советы тарафыннан куелган мәсьәләләрне хәл итү турында Җирлек советы алдында хисап тота.

5. Җирлек башлыгы түбәндәгеләргә хокуклы түгел:

1) шәхсән яисә ышанычлы затлар аша эшкуарлык эшчәнлеге белән шөгыльләнергә;

2) коммерция яисә коммерциягә карамаган оешма белән идарә итүдә катнашу, түбәндәге очраклардан тыш:

а) сәяси партия белән идарә итүдә, һөнәри берлек органы, шул исәптән җирле үзидарә органында, муниципаль берәмлекнең сайлау комиссиясе аппаратында төзелгән беренчел профсоюз оешмасының сайланулы органы тарафыннан түләүсез нигездә катнашу, башка иҗтимагый оешма, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативлары съездында (конференциясендә) яисә гомуми җыелышында, күчемсез мөлкәт милекчеләре ширкәтендә катнашу;

б) коммерциягә карамаган оешма идарәсендә (сәяси партия идарәсендә катнашудан тыш, һөнәри берлек органы, шул исәптән җирле үзидарә органында, муниципаль берәмлекнең сайлау комиссиясе аппаратында төзелгән беренчел профсоюз оешмасының сайланулы органы тарафыннан, Татарстан Республикасы законында билгеләнгән тәртиптә башкача иҗтимагый оешма, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативлары, күчемсез мөлкәт милекчеләре ширкәте съездында (конференциясендә) яисә гомуми җыелышында катнашу;

в) Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре советында, муниципаль берәмлекләрнең башка берләшмәләрендә, шулай ук аларның идарә органнарында муниципаль берәмлек мәнфәгатьләрен түләүсез нигездә тапшыру;

г) идарә органнарында һәм ревизия комиссиясендә муниципаль берәмлек мәнфәгатьләрен түләүсез нигездә оештыруны, гамәлгә куючысы (катнашучы) муниципаль берәмлек булган оешманы гамәлгә куючы (акционер) тарафыннан оешманы гамәлгә куючының вәкаләтләрен муниципаль берәмлек исеменнән гамәлгә ашыру тәртибен йә муниципаль милектәге акцияләр (устав капиталындагы өлешләр) белән идарә итү тәртибен билгели торган муниципаль хокукый актлар нигезендә тапшыру;

д) федераль законнарда каралган башка очраклар;

3) укытучы, фәнни һәм башка иҗат эшчәнлегеннән тыш, башка түләүле эшчәнлек белән шөгыльләнергә. Бу очракта, әгәр Россия Федерациясенең халыкара килешүе яки Россия Федерациясе законнары белән башкасы каралмаган булса, укыту эшчәнлеге, фәнни һәм башка иҗади эшчәнлек чит дәүләт, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданнары һәм гражданлыгы булмаган затлар акчалары хисабына финанслана алмый;

әгәр Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаса, Россия Федерациясе территориясендә эш итүче коммерцияле булмаган хөкүмәткә карамаган чит ил оешмаларының һәм аларның структур бүлекчәләренең идарә органнары, попечительләр һәм күзәтүчеләр советлары, бүтән органнары составына керү;

6. Җирлек башлыгы «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, «Дәүләт вазыйфаларын биләүче затлар һәм аларның керемнәренә башка затлар чыгымнарының туры килүен тикшереп тору турында» 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон, «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм счетлары (кертемнәре) булуны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында» 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, бурычларны үтәргә тиеш.

45 статья. Җирлек башлыгының вәкаләтләре

Җирлек башлыгы:

1) Башка муниципаль берәмлекләрнең җирле үзидарә органнары, дәүләт хакимияте органнары, гражданнар һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә Җирлекнең ышаныч кәгазеннән башка эш итә;

2) Җирлек Советы эшен оештыра, Җирлек Советы утырышын чакыра һәм аларда рәислек итә, Җирлек Советының чираттан тыш утырышын таләп итәргә хокуклы;

3) әлеге Устав белән билгеләнгән тәртиптә Җирлек Советы кабул иткән норматив хокукый актларга кул куя һәм халыкка җиткерә;

4) үз вәкаләтләре чикләрендә хокукый актлар чыгара;

5Җирлек Советы эшендә җәмәгатьчелек фикерен ачуны һәм исәпкә алуны тәэмин итү чараларын күрә;

6) гражданнарны кабул итүне, аларның мөрәҗәгатьләрен, гаризаларын һәм шикаятьләрен карауны оештыра;

7) Җирлек Советының утырышлар беркетмәләренә имза сала;

8) Җирлек Советы Аппараты эше белән җитәкчелек итә;

9) Җирлек Советының контроль вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны җайга сала;

10) үз вәкаләтләре чикләрендә Җирлек Советын тоту һәм аның эшчәнлеген тәэмин итү өчен җирлек бюджетында каралган чыгымнар буенча акчалар бүлүче булып тора;

11) законнарга һәм әлеге Устав нигезендә гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерүе юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру буенча Җирлек Советының хокукый актын кабул итүне оештыра;

12) җирлекләрнең федераль башкарма хакимият органнарының территориаль органнары, башка федераль органнар, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары, җирлек территориясендә гамәлдә булган Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белән кирәкле хезмәттәшлеген тәэмин итә;

13)Җирлек исеменнән икътисадый һәм социаль-мәдәни өлкәләрдә хезмәттәшлек турында дәүләт хакимияте органнары, башка муниципаль берәмлекләрнең җирле үзидарә органнары белән шартнамәләр һәм килешүләр, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белән үзара хезмәттәшлек турында шартнамәләр һәм килешүләр төзи;

14) җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне һәм җирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен хәл итү буенча җирле үзидарә органнары тарафыннан вәкаләтләр гамәлгә ашыруны тәэмин итә;

15) җирлекнең башкарма комитеты эшчәнлегенә бердәм башлангыч принципларында җитәкчелек итә һәм үз компетенциясенә керә торган вәкаләтләрнең башкарма комитеты тарафыннан үтәлүе өчен шәхси җаваплылык тота;

16) Җирлек советы, җирле үзидарәнең башка органнары һәм башка муниципаль берәмлекләр, дәүләт хакимияте органнары, гражданнар һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә Җирлекнең башкарма комитетын тәкъдим итә;

17) Җирлек Советы каравына Җирлек бюджеты проектларын һәм аның үтәлеше турындагы хисапларны тапшыра;

18) Җирлек Советы каравына Җирлекнең комплекслы социаль-икътисадый үсеш планнары һәм программалары проектларын һәм аларның үтәлеше турындагы хисапларны тапшыра;

19) Җәмәгать Советы раславына башкарма комитет структурасы проектын кертә, хезмәткәрләр санының иң чик структурасы һәм хезмәткә түләү фонды билгеләгән структура нигезендә Җирлек Башкарма комитетының штат расписаниесен раслый;

20) үз вазыйфасына билгеләп куя һәм муниципаль хезмәткәрләр һәм Җирлек Башкарма комитетының башка хезмәткәрләре вазыйфасыннан азат итә, аларның эшчәнлеген тикшереп тора, кызыксындыру һәм дисциплинар җаваплылык чараларын күрә;

21) җирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләренең башкарма комитеты тарафыннан гамәлгә ашырылуын тәэмин итә, аларны үтәү өчен шәхси җаваплылык тота; тиешле законнар нигезендә һәм аларны үтәү йөзеннән тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча хокукый актлар чыгара;

22) Җирлек Башкарма комитеты компетенциясенә кертелгән җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча хокукый актлар, шулай ук Поселение Башкарма комитеты эшен оештыру мәсьәләләре буенча хокукый актлар чыгара;

23) Җирлек советына Җирлек Башкарма комитетының үз эшчәнлеге һәм Башкарма комитет эшчәнлеге турында хисап тапшыра;

24) Җирлек Башкарма комитеты эшчәнлеге турында халыкка даими мәгълүмат бирә, Җирлек Башкарма комитеты хезмәткәрләре тарафыннан гражданнарны кабул итүне оештыра, айга кимендә бер тапкыр гражданнарны шәхси кабул итүне гамәлгә

ашыра, гражданнарның тәкъдимнәрен, гаризаларын һәм шикаятьләрен карый, алар буенча карарлар кабул итә;

25) дәүләт һәм башка органнардагы җирлекнең мәнфәгатьләрен тәэмин итү һәм яклау чараларын күрә, башкарма комитет исеменнән Поселения судка гариза бирә, ышанычнамәләр тапшыра;

26) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән Җирлекләр башлыгы карамагына кертелгән башка вәкаләтләрне, шулай ук әлеге Устав тарафыннан кертелгән башка вәкаләтләрне җирлек башлыгы компетенциясенә күчерә.

27) «Россия Федерациясендә дәүләти-хосусый партнерлык, муниципаль-хосусый партнерлык турында һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү хакында» 2015 елның 13 июлендәге 224-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә муниципаль берәмлек исеменнән муниципаль-хосусый партнерлык өлкәсендә чыгыш ясый;

28) муниципаль-хосусый партнерлык проектын гамәлгә ашыру турында карар кабул итә;

29) «Россия Федерациясендә дәүләти-хосусый партнерлык, муниципаль-хосусый партнерлык турында һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү хакында» 2015 елның 13 июлендәге 224-ФЗ номерлы Федераль законның 18 статьясындагы 2 өлеше нигезендә муниципаль-хосусый партнерлык өлкәсендә вәкаләтләрне гамәлгә ашыручы җирле үзидарә органын билгели.

46 статья. Җирлек Башлыгы урынбасары

1. Җирлек советы рәисе тәкъдиме буенча Җирлек Советы депутатлары арасыннан җирлек башлыгы урынбасары сайлана.

2. Җирлек башлыгы урынбасары, әгәр җирлек советы тавыш бирүнең башка тәртибен билгеләмәсә, яшерен тавыш бирү юлы белән сайлана.

3. Җирлек Советы депутаты, әгәр аны сайлау өчен җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының яртысыннан күбрәге тавыш бирсә, Җирлек Башлыгының сайланган урынбасары булып санала.

4. Җирлек башлыгы урынбасары Җирлек Советы Регламентында билгеләнгән вазыйфаларны бүлү нигезендә вазыйфаларны үти, Җирлек башлыгының йөкләмәләрен үти, ә вакытлыча юкка чыккан (авыруга яисә отпускка бәйле) очракта яисә үз бурычларын үтәмәгән йә вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату яисә суд карары буенча аңа карата куллану мөмкин булмаган очракта, сак астына алу яисә вазыйфасыннан вакытлыча читләштерү рәвешендә процессуаль мәҗбүр итү чараларын күрү чараларын күрү Суд карары буенча Поселение Башлыгы вазыйфаларын башкара.

5. Җирлек башлыгы урынбасары үз вәкаләтләрен, әлеге Уставның 43 статьясындагы 2 пунктында күрсәтелгән очрактан тыш, таркалмаган нигездә гамәлгә ашыра.

6. Җирлек башлыгының вәкаләтләре шушы Уставның 40 статьясында каралган нигезләрдә вакытыннан алда туктатыла.

7. Җирлек Башлыгы урынбасары Җирлек Советы карары буенча яисә җирлек башлыгы инициативасы буенча кабул ителә торган Җирлек Советы карары буенча яисә депутатлар төркеме таләбе буенча поселок Советы депутатларының билгеләнгән санышнан кимендә өчтән бере күләмендә вазыйфадан шулай ук теләсә кайсы вакытта

чакыртып алынырга мөмкин. Җирлек башлыгы урынбасарын чакыртып алу турындагы карар җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санынннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

47 статья. Җирлек башлыгының вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылу

1. Җирлек башлыгының вәкаләтләре түбәндәге очракларда вакытыннан алда туктатыла:

1) үлем;

2) үз теләге белән отставкалар;

3) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 74.1 статьясы нигезендә отставкага китү;

4) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 74 статьясы нигезендә вазыйфасыннан ваз кичү;

5) суд тарафыннан хокуктан файдалануга сәләтсез яисә хокуктан файдалану сәләте чикләнгән дип танылса;

6) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип танылса яисә вафат дип игълан ителсә;

7) аңа карата судның гаепләү карары законлы көченә керү;

8) Россия Федерациясеннән даими яшәү урынына чыгу;

9) Россия Федерациясе гражданлыгы йә чит ил гражданлыгы - Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы чит ил гражданлыгы, аның нигезендә чит ил гражданы җирле үзидарә органнарына сайланган булырга хокуклы, чит дәүләт гражданлыгы яисә Россия Федерациясе халыкара шартнамәсе нигезендә Россия Федерациясе гражданы йә чит ил гражданы территориясендә даими яшәү хокукын раслаучы бүтән документ яисә чит ил гражданы, әгәр Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә башкача каралмаган булса, җирле үзидарә органнарына сайланган булырга хокуклы;

10) сайлаучылар тарафыннан чакыртып алу;

11) Поселение Башлыгының вәкаләтләрен сәламәтлеге торышы буенча суд тәртибендә билгеләнгән ныклы сәләтсез гамәлгә ашырырга;

12) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 статьясы нигезендә гамәлгә ашырыла торган Халыкны, шулай ук Поселекне юкка чыгарган очракта, үзгәртеп кору;

13) Җирлек белән шәһәр округы берләшүенә бәйле рәвештә муниципаль берәмлек статусын югалту;

14)Җирлек яки шәһәр округы чикләре үзгәрү нәтиҗәсендә килеп чыккан сайлаучылар санын 25 проценттан арту;

15) гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен таләп ителә торган муниципаль хокукый актны бастырып чыгару срогы бозылганда;

16) «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, «Дәүләт вазыйфаларын биләүче затлар һәм аларның керемнәренә башка затлар чыгымнарының туры килүен тикшереп тору турында» 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон, «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм счетлары (кертемнәре) булуны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында» 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, бурычларны үтәмәү;

17) муниципаль берәмлек башлыгы, җирле администрация тарафыннан муниципаль берәмлек җирле үзидарәсенең һәм аның ведомствосындагы оешмалар тарафыннан раса, милләт, тел һәм башка шартларга бәйле рәвештә кеше һәм гражданның хокуклары һәм ирекләре тигезлеге гарантияләрен массакүләм бозу, раса, милли, тел яисә дини билгеләр буенча хокукларны һәм дискриминацияне чикләү, әгәр бу милләтара һәм конфессияара татулыкны бозуга китерсә һәм милләтара (этникара) һәм конфессияара конфликтлар килеп чыгуга ярдәм итсә.

2. Җирлек башлыгының вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, әлеге статьяның 1 өлешендәге 1-11 пунктларында күрсәтелгән нигезләр буенча, яңа Җирлек башлыгын сайлау җирлек Советының якындагы утырышында гамәлгә ашырыла.

3. Җирлек башлыгының вәкаләтләре Җирлек Советының вәкаләтләре чоры тәмамланганчы алты айдан да кимрәк вакыт кала туктатылса, Җирлек Советы карары буенча яңа Башлыкны сайлау үткәрелмәскә мөмкин.

V бүлек. ҖИРЛЕКНЕҢ БАШКАРМА КОМИТЕТЫ

48 статья. Җирлекнең башкарма комитеты - җирле үзидарәнең башкарма-күрсәтмә органы

1. Җирлекнең башкарма комитеты җирле үзидарәнең башкарма-күрсәтмә органы булып тора.

2. Җирлек Башкарма комитетының рәсми исеме - «Татарстан Республикасы Менделеевск муниципаль районының Тойгуҗа авыл җирлеге башкарма комитеты».

3. Халыкның башкарма комитеты Җирлек советына хисап тота һәм аның контролендә була.

4. Җирлекнең башкарма комитетының Җирлек гербы төшерелгән мөһер, үз исеме белән бланклары бар, шулай ук аңа тапшырылган гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алуга вәкаләтләрне гамәлгә ашыру өчен Россия Федерациясе гербы сурәтләнгән түгәрәк мөһер һәм бланклар ия.

5. Җирлек Башкарма комитеты эшчәнлеген тәэмин итү чыгымнары Җирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

49 статья. Җирлек Башкарма комитеты структурасы

1. Башкарма комитет структурасы Җирлек башлыгы тәкъдиме буенча Җирлек советы тарафыннан раслана.

2. Җирлек башлыгы, Башкарма комитет Секретаре җирлекнең башкарма комитеты структурасына керә, җирле администрациянең тармак (функциональ) һәм территориаль органнары керә ала.

3. Җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне үз компетенциясенә кертелгән мәсьәләләрне хәл итү бурычларын килештерелгән Җирлек Башкарма комитеты эшчәнлегендә ярдәм күрсәтү өчен Җирлек башлыгы карары белән Җирлек башлыгы карары белән координация, эксперт һәм башка иҗтимагый (консультатив) советлар төзелергә мөмкин. Күрсәтелгән советлар Җирлек Башкарма комитеты структурасына керми. Аларда эш иҗтимагый башлангычларда тормышка ашырыла.

50 статья. Башкарма комитет вәкаләтләре

1. Җирлек башкарма комитеты:

1) планлаштыру, бюджет, финанс һәм исәпкә алу өлкәсендә:

- җирлекнең социаль-икътисадый үсеш стратегиясен эшләүне тәэмин итә һәм гамәлгә ашыра;

- җирлекнең социаль-икътисадый үсеш стратегиясенең бюджет үтәлешен тәэмин итә;

- Җирлек бюджетының үтәлеше, халыкның социаль-икътисадый үсеше стратегиясе турында хисап әзерли;

- Җирлекнең икътисады һәм социаль өлкәсе торышын чагылдыра торган статистик күрсәткечләрне җыюны оештыра һәм күрсәтелгән дәүләт хакимияте органнарына Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә тапшыру;

2) җирлек территориясендә муниципаль милеккә идарә, предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән үзара мөнәсәбәтләр өлкәсендә:

- Җирлек муниципаль милкендәге мөлкәт белән идарә итә, муниципаль милек объектларын төзү, сатып алу, алардан файдалану, кушу һәм арендалау мәсьәләләрен хәл итә;

- Җирлек Советы карары белән билгеләнә торган очракларда муниципаль мөлкәтне читләштерү турында тәкъдимнәрне, шул исәптән аны хосусыйлаштыру турында тәкъдимнәрне Совет тарафыннан килештерүгә (раслауга) кертә;

- Җирлекнең икътисадый һәм социаль үсешендә муниципаль милектәге предприятиеләр, оешмалар белән хезмәттәшлек турында шартнамәләр төзи; җирлек территориясендә халыкка хезмәт күрсәтү өлкәсендә төрле милек рәвешләрендәге предприятиеләр төзүгә ярдәм итә;

- Җирлек советы билгеләгән тәртип нигезендә муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр төзи, аларның эшчәнлегенең максатларын, шартларын һәм тәртибен билгели, аларның уставларын раслый, муниципаль казна учреждениеләрен финанслауны тәэмин итә, муниципаль учреждениеләрне һәм предприятиеләрне үзгәртеп оештыру һәм

бетерү мәсьәләләрен хәл итә, контракт нигезендә билгели һәм аларның җитәкчеләрен биләгән вазыйфасыннан азат итә;

- муниципаль заказны төзи һәм урнаштыра; муниципаль биремне бюджет һәм автоном муниципаль учреждениеләр тарафыннан үтәүне финанс белән тәэмин итә; Җирлекне төзекләндерү, халыкка коммуналь хезмәт күрсәтү, социаль инфраструктура объектларын төзү һәм ремонтлау, продукция җитештерү, халыкның көнкүреш һәм социаль-мәдәни ихтыяҗларын канәгатьләндерү өчен кирәкле хезмәт күрсәтү эшләрен башкаруга заказчы булып тора, җирлекнең үз матди һәм финанс чараларын кулланып, башка эшләрне башкаруга заказчы булып тора;

3) территориаль планлаштыру, җирдән һәм башка табигый ресурслардан файдалану, әйләнә-тирә табигать мохитен саклау өлкәсендә:

- халыкка экологик хәл турында хәбәр итә, тиешле органнарга предприятиеләрнең, учреждениеләрнең, оешмаларның табигатьтән файдалану турындагы законнарны бозучы әйләнә-тирә мохиткә куркыныч тудыручы гамәлләре турында хәбәр итә.

4) төзелеш, транспорт һәм элемтә өлкәсендә:

- халыкны элемтә хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыруны тәэмин итә;

- транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын һәм халыкның социаль инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын эшли һәм гамәлгә ашыра;

- Җирлек торак пунктлары чикләрендә җирле әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлеген гамәлгә ашыра.

5) авыл хуҗалыгын һәм эшкуарлыкны үстерү өлкәсендә:

- авыл хуҗалыгы җитештерүен үстерү һәм авыл хуҗалыгы продукциясе, чимал һәм азык-төлек базарын киңәйтү, кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү өчен шартлар тудыру өчен шартлар тудыра.

6) халыкка торак-коммуналь, көнкүреш, сәүдә һәм башка хезмәт күрсәтү өлкәсендә:

- халыкны җәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыра; базарлар һәм ярминкәләр оештыра;

- мәдәният оешмаларының ялын оештыру һәм халыкны хезмәт күрсәтүләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыра;

- җирлек территориясендә физик культураны, мәктәп спортын һәм массакүләм спортны үстерү өчен шартлар тәэмин итә, җирлекнең рәсми физкультура-савыктыру һәм спорт чараларын үткәрүне оештыру

- ритуаль хезмәтләр күрсәтүне оештыра һәм күмү урыннарын карап тотуны тәэмин итә;

- Җирлектә балалар һәм яшьләр белән эшләү чараларын оештыра һәм гамәлгә ашыра;

- энергияне сак тоту һәм энергетика нәтиҗәлелеген арттыру өлкәсендә муниципаль программаларны гамәлгә ашыра, муниципаль берәмлек чикләрендә муниципаль торак фонды тәшкил итә торган күпфатирлы йортларга энергетика тикшерүен уздыруны оештыра, энергияне сак тоту турындагы һәм энергетика нәтиҗәлелеген арттыру турындагы законнарда каралган башка чаралар оештыра һәм үткәрә;

- Җирлек чикләрендә халыкны су белән тәэмин итүне, су бирүне, халыкны ягулык белән тәэмин итүне Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә оештыра.

7) төзекләндерү өлкәсендә:

- каты коммуналь калдыкларны туплау (шул исәптән аерым туплау) һәм транспортта ташу эшчәнлеген оештыруда катнаша;

- җирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслый, аларның үтәлешен тикшереп тора, җирлек территориясен күрсәтелгән кагыйдәләр нигезендә төзекләндерә;

- адресация объектларына адреслар бирә, адресларны үзгәртә, аннулировать итә, урам-юл челтәре элементларына (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, региональ яисә муниципальара әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, муниципаль районның җирле әһәмияттәге җирле әһәмияттәге юлларыннан тыш), җирлек чикләрендә планлаштыру структурасы элементларына исемнәр бирә, мондый исемнәрне үзгәртә, юкка чыгара, мәгълүматны дәүләт адреслы реестрында урнаштыра;

8) гражданнарның хокукларын һәм ирекләрен саклау, законлылыкны тәэмин итү, халыкны һәм территорияне гадәттән тыш хәлләрдән яклау өлкәсендә

- җирлек территориясендә законнарның, дәүләт хакимияте органнары һәм җирле үзидарә актларының үтәлешен, гражданнарның хокукларын һәм ирекләрен саклауны тәэмин итә;

- дәүләт хакимияте органнарының һәм дәүләт вазыйфаи затларының, предприятиеләрнең, учреждениеләрнең, оешмаларның җирле үзидарә хокукларын боза торган актларына билгеләнгән тәртиптә, шул исәптән судта яисә арбитраж судта шикаять бирә;

-җирлекнең торак пунктлары чикләрендә беренчел янгын куркынычсызлыгы чараларын үткәрүне тәэмин итә;

- үз вәкаләтләре чикләрендә һәм билгеләнгән тәртиптә гадәттән тыш хәлләр барлыкка килү куркынычы яисә килеп чыгу куркынычы турында халыкка вакытында хәбәр итүне һәм халыкка мәгълүмат бирүне тәэмин итә;

- муниципаль сайлауларны, җирле референдумны, чакыртып алу буенча тавыш бирүне әзерләүне һәм уздыруны оештыру һәм матди-техник тәэмин итүне Җирлек чикләрен үзгәртү, Җирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирүне гамәлгә ашыра;

- җыелышлар, митинглар, урам йөрешләре, демонстрацияләр һәм пикетлар үткәрүгә, спорт, тамаша кылу һәм башка массакүләм җәмәгать чараларын оештыруга бәйле законнарда каралган чараларны гамәлгә ашыра;

- җәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданнарга һәм аларның берләшмәләренә ярдәм итә, халык дружиналары эшчәнлеге өчен шартлар тудыра;

- Җирлек территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниятен саклап калуга һәм үстерүгә, мигрантларның социаль һәм мәдәни адаптациясенә, милләтара (этникара) конфликтларны профилактикалауга юнәлдерелгән чараларны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыра;

- җирлек халкының күпләп ял итүе өчен шартлар тудыра Халыкның күпләп ял итү урыннарын төзекләндерүне оештыру, моңа гражданнарның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр буе полосаларына ирекле керүен тәэмин итү дә керә;

- депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын уздыру өчен махсус бирелгән урыннарны билгели, шулай ук депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын уздыру өчен бирелә торган урыннарның исемлеген һәм аларны бирү тәртибен билгели.

9) мәдәният, спорт һәм балалар һәм яшьләр белән эшләү өлкәсендә:

- җирлек территориясендә урнашкан муниципаль музейларның эчтәлеген тәэмин итә;

- балалар һәм яшьләр белән эшләү чараларын оештыра һәм гамәлгә ашыра;

-инвалидларның, сәламәтлеге мөмкинлекләре чикләнгән затларның физик культурасын һәм спортын, адаптив физик культураны һәм адаптив спортны үстерүгә ярдәм итә.

10) җирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен башкару өлкәсендә;

- җирлекнең җирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыра;

- дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен тапшырылган матди һәм финанс чараларының исәбен алып бара һәм алардан тиешенчә файдалануны тәэмин итә;

- тиешле федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру турында хисаплар тапшыра;

- җирлекнең җирле үзидарә органнары карамагындагы матди ресурслардан һәм финанс чараларыннан аларга тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен өстәмә файдалануны җирлек Советы карарлары нигезендә тәэмин итә;

11) башка вәкаләтләр:

- Җирлек башлыгының эшчәнлеген оештыру, хокукый, мәгълүмати, матди-техник һәм башка төрле тәэмин итүне гамәлгә ашыра;

- җирлекнең архив фондларын булдыруны тәэмин итә;

- Җирлекнең җирле әһәмияттәге мәсьәләләрен хәл итү максатларында әлеге Уставның 5 статьясындагы 1 өлешенең 8 - 10, 17 һәм 20 бүлекләрендә каралган эшләрне (шул исәптән кизү торулыкларны) Халык җирлеге өчен социаль әһәмиятле эшләрне (шул исәптән дежурстволарны) ирекле нигездә башкаруга гражданнарны җәлеп итү турында карар кабул итә һәм аларны үткәрүне оештыра;

- Җирлекнең җирле әһәмияттәге мәсьәләләре буенча башка вәкаләтләрне, законнарда, әлеге Устав тарафыннан кертелгән вәкаләтләрдән тыш, Җирлек Советы яисә җирле үзидарәнең башка органнары компетенциясенә җирлек Советы карарлары белән гамәлгә ашыра.

2. Башкарма комитет Җирлекнең җирле әһәмияттәге мәсьәләләренә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итү буенча түбәндәге вәкаләтләрне гамәлгә ашыра:

1) җирлек музейларын төзи;

2) җирлектә нотариус булмаган очракта, законнарда каралган нотариаль гамәлләр кыла;

3) опека һәм попечительлек эшчәнлеген гамәлгә ашыруда катнаша;

4) җирлек территориясендә җирле милли-мәдәни автономияләрнең хокукларын гамәлгә ашыруга бәйле эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыра;

5) Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә һәм җирлек территориясендә милләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендәге чараларны гамәлгә ашыруга ярдәм итә;

6) җирлек территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизацион әзерләү чараларын оештыруда һәм гамәлгә ашыруда катнаша;

7) муниципаль янгын сагын төзи;

8) туризмны үстерү өчен шартлар тудыра;

9) кеше хокукларын тәэмин итүгә җәмәгать контролен гамәлгә ашыручы һәм мәҗбүри тоту урыннарындагы затларга булышлык күрсәтүче иҗтимагый күзәтү комиссияләренә ярдәм күрсәтә;

10) инвалидларның иҗтимагый берләшмәләренә, шулай ук инвалидларның гомумроссия иҗтимагый берләшмәләре тарафыннан оештырылган оешмаларга 1995 елның 24 ноябрендәге «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында» N 181-ФЗ Федераль законы нигезендә ярдәм күрсәтә;

11) торак законнары нигезендә социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча муниципаль торак фондының торак урыннарын гражданнарга бирә;

12) җирлек территориясендә яшәүче хуҗалардан башка хайваннар белән эш итү эшчәнлеген гамәлгә ашыра;

13) “Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында” Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә чараларны гамәлгә ашыра;

14) “Куллланучылар хокукларын яклау турында” 1992 елның 7 февралендәге 2300-I номерлы Россия Федерациясе Законында каралган кулланучылар хокукларын яклау чараларын гамәлгә ашыра;

15) участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә һәм аның гаиләә әгъзаларына әлеге вазыйфаны хезмәткәр биләгән вакытка торак урыны бирә;

16) алкоголь, наркотик яисә башка токсик исереклек халәтендәге затларга ярдәм күрсәтү чараларын гамәлгә ашыра.

3. Муниципаль контроль өлкәсендәге поселок Башкарма комитеты вәкаләтләренә түбәндәгеләр керә:

Муниципаль контроль өлкәсендәге җирле башкарма комитеты органнары вәкаләтләренә керә:

1) муниципаль контрольне гамәлгә ашырганда муниципаль контроль өлкәсендә бердәм дәүләт сәясәтен гамәлгә ашыруда катнашу;

2) Җирлек территориясендә муниципаль контрольне оештыру һәм гамәлгә ашыру;

3) «Россия Федерациясендә дәүләт контроле (күзәтчелеге) һәм муниципаль контроль турында» 2020 елның 31 июлендәге 248-ФЗ номерлы Федераль закон, башка федераль законнар нигезендә башка вәкаләтләр.

Муниципаль контрольнең тиешле төрләрен гамәлгә ашыруны җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча җирле үзидарә органнары вәкаләтләренә кертү җирле әһәмияттәге мәсьәләләрнең билгеләнгән исемлеге чикләрендә гамәлгә ашырыла.

Муниципаль контроль төрләрен оештыру һәм гамәлгә ашыру "Россия Федерациясендә дәүләт контроле (күзәтчелеге) һәм муниципаль контроль турында" 2020 елның 31 июлендәге 248-ФЗ номерлы Федераль закон белән җайга салына.

VI бүлек. БАШКА ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫНЫҢ ҮЗАРА ХЕЗМӘТТӘШЛЕГЕ

51 статья. Җирлекнең ревизия комиссиясе

1. Җирлекнең референдум комиссиясе даими эшләүче, җирле үзидарәнең даими эшләүче коллегиаль органы булып тора.

2. Җирлекнең ревизия комиссиясе рәистән һәм ике әгъзадан тора.

Җирлекнең Ревизия комиссиясе рәисе вазифасы муниципаль вазифа булып тора.

Җирлек территориясендә урнашкан җирле үзидарәне оештыруның һәм аның эшчәнлегенең гомуми принциплары турында» 2011 елның 7 февралендәге 6-ФЗ номерлы, «Россия Федерациясе субъектларының һәм муниципаль берәмлекләрнең контроль-хисап органнарын оештыруның һәм аларның эшчәнлегенең гомуми принциплары турында» 2011 елның 7 февралендәге 6-ФЗ номерлы, «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы, Россия Федерациясенең башка федераль законнары һәм башка норматив хокукый актлары, Җирлек Советы тарафыннан расланган Җирлекнең Ревизион комиссиясе турындагы нигезләмә белән билгеләнә.

Федераль законнарда билгеләнгән очракларда һәм тәртиптә Җирлекнең ревизия комиссиясен оештыру һәм аның эшчәнлеген хокукый җайга салу шулай ук Татарстан Республикасы законнары белән гамәлгә ашырыла.

52 статья. Җирлек Советының, Җирлек башлыгының, Җирлек башкарма комитетының һәм җирле үзидарәнең башка органнарының үзара хезмәттәшлеге нигезләре

1. Әлеге Уставта билгеләнгән вәкаләтләрне бүлү нигезендә Җирлек Советы, Җирлек башлыгы һәм Җирлекнең башкарма комитеты үз вәкаләтләрен мөстәкыйль башкара.

2. Җирлек Советы һәм Җирлек башкарма комитеты Җирлекнең икътисадый һәм социаль үсеше процесслары белән нәтиҗәле идарә итү максатларында һәм аның халкы мәнфәгатьләрендә законнарда, әлеге Устав билгеләгән рәвешләрдә үзара хезмәттәшлек итәргә тиеш.

3. Җирлек советы һәм Җирлек башкарма комитеты кабул ителгән норматив хокукый актларны имзаланган көннән алып җиде көн эчендә бер-берсенә юллыйлар.

4. Җирлекнең Башкарма комитеты җитәкчесе Җирлек Советына, Җирлек советы хокукый актларын кабул итү, бетерү, үзгәртү турындагы тәкъдим белән мөрәҗәгать итәргә хокуклы, шулай ук аларга суд тәртибендә шикаять бирергә хокуклы.

5. Җирле үзидарәнең башка органнарының үзара эшчәнлеге тәртибе Җирлек советы тарафыннан билгеләнә ала.

53 статья. Җирле үзидарә органнары арасында бәхәсләрне хәл итү

Җирле үзидарә органнары арасында аларның вәкаләтләрен гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча белешмә килештерү процедуралары уздыру юлы белән йә суд тәртибендә хәл ителә.

VII бүлек. ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫНЫҢ ГРАЖДАНЛЫК ХОКУКЫЙ ҺӘМ ФИНАНС НИГЕЗЛӘРЕ

ГРАЖДАНЛЫК ХОКУКЫЙ ҺӘМ ФИНАНС НИГЕЗЛӘРЕ

54 статья. Юридик зат хокуклары булган Җирле үзидарә органнары

1. Федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә юридик зат хокуклары җирлек советына һәм җирлекнең башкарма комитетына бирелә.

2. Җирлек башкарма комитеты структурасына ярашлы рәвештә, җирлек Советы карары буенча җирлек башкарма комитетының аерым органнарына юридик зат хокуклары бирелергә мөмкин.

55 статья. Җирле үзидарә органнары Юридик затлар буларак

1. Җирлек исеменнән мөлкәти һәм башка хокуклар һәм бурычлар алырга һәм гамәлгә ашырырга, Җирлек башлыгы судта ышанычнамәсез чыгыш ясарга мөмкин .

2. Юридик зат хокуклары бирелгән Җирлекнең җирле үзидарә органнары идарә итү функцияләрен гамәлгә ашыру өчен төзелә торган муниципаль казна учреждениеләре булып тора һәм федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә юридик затлар буларак дәүләт теркәве узарга тиеш.

56 статья. Җирлекнең җирле үзидарә органнары эшчәнлеген финанс белән тәэмин итү

Җирле үзидарә органнары эшчәнлеген финанс белән тәэмин итү Җирлекнең фәкать үз керемнәре исәбеннән генә гамәлгә ашырыла.

VIII бүлек. ҖИРЛЕК БАШЛЫГЫНАҺӘМ ҖИРЛЕКНЕҢ БАШКА ВАЗЫЙФАИ ЗАТЛАРЫНА БИРЕЛӘ ТОРГАН СОЦИАЛЬ ҺӘМ БАШКА ГАРАНТИЯЛӘР

57 статья. ҖИРЛЕК БАШЛЫГЫНА ҺӘМ ҖИРЛЕКНЕҢ БАШКА ВАЗЫЙФАИ ЗАТЛАРЫНА БИРЕЛӘ ТОРГАН СОЦИАЛЬ ҺӘМ БАШКА ГАРАНТИЯЛӘР

Җирлек башлыгының һәм җирлекнең башка вазыйфаи затларының социаль һәм башка гарантияләре «Татарстан Республикасында муниципаль берәмлек вәкиллекле органы депутатының, җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затының вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре турында» 2009 елның 12 февралендәге 15-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы һәм Җирлек Советы карарлары нигезендә билгеләнә.

58 статья. Җирлек Советы депутаты, башка вазыйфаи затлар эшчәнлегенең социаль һәм башка гарантияләре

1. Җирлек Советы һәм аның органнары утырышларында катнашу, Совет йөкләмәләрен үтәү чорында азат ителмәгән нигездә эшләүче Җирлек Советы депутатына Җирлекнең һәм аның органнарының язмаларында катнашу вакытына акчалата компенсация һәм гамәлдәге законнарда каралган башка түләүләр түләнә.

2. Үзләштерелмәгән нигездә үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыручы Җирлек башлыгы урынбасарына, әлеге Уставта каралган очракларда Җирлек башлыгы вазыйфаларын үтәгәндә, Җирлек Башлыгының айлык акчалата хезмәт хакының 90%ы күләмендә бүләкләү түләнә.

3.Җирлекнең Ревизия комиссиясе һәм җирлекнең сайлау комиссиясе әгъзаларына әлеге органнар эшендә катнашкан вакытта законнар, җирлек Советы карарлары нигезендә акчалата компенсация түләнә.

59 статья. Җирлек башлыгының, Җирлек Советы депутатларының кагылгысызлык гарантияләре

1. Җирлек Советы депутатларының, шул исәптән Җирлек башлыгының, аларны җинаять яисә административ җаваплылыкка җәлеп иткәндә, тоткарлаганда, кулга алганда, тентүгә, сорау алганда, аларга карата башка җинаять-процессуаль һәм административ-процессуаль гамәлләр кылу хокукларын гарантияләү, шулай ук алар биләгән торак һәм (яисә) хезмәт урыны, аларның багажы, шәхси һәм хезмәт транспорт чаралары, алар тарафыннан документлары булган элемтә чараларын исәпкә алганда оператив-эзләү чараларын үткәргәндә федераль законнар белән билгеләнә.

2. Җирлек Советы депутаты федераль закон нигезендә тавыш биргәндә белдерелгән фикер, позиция һәм аның статусына туры килә торган башка гамәлләр, шул исәптән аның вәкаләтләре срогы узгач, әйтелгән фикерләре, позициясе өчен җинаять яисә административ җаваплылыкка тартыла алмый. Әлеге нигезләмә җирлек Советы депутаты тарафыннан халык алдында кимсетүләр, яла ягу яисә федераль законда каралган башка хокук бозуларга җибәрелгән очракларга кагылмый.

IX бүлек ҖИРЛЕКНЕҢ ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫНЫҢ ҺӘМ ВАЗИФАИ ЗАТЛАРНЫҢ ҖАВАПЛЫЛЫГЫ

60 статья. Җирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларның җаваплылыгы

Җирле үзидарәнең органнары һәм вазыйфаи затлары Җирлек халкы, дәүләт, физик һәм юридик затлар алдында законнар нигезендә җаваплы булалар.

61 статья. Җирлек халкы алдында Җирлек Советы депутатларының җаваплылыгы

1. Җирлек Советы депутатларының, шул исәптән Җирлек башлыгының, халык алдында җаваплылыгы аны сайлаган кешеләрнең ышанычын югалту нәтиҗәсендә барлыкка килә.

2. Җирлек халкының ышанычын югалткан депутат, шул исәптән Җирлек башлыгы, әлеге Устав тарафыннан каралган нигезләрдә һәм тәртиптә чакыртып алынырга мөмкин.

62 статья. Дәүләт алдындагы җирлекнең җирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларның җаваплылыгы

1. Россия Федерациясе Конституциясе, федераль конституциячел законнар, федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе, Татарстан Республикасы законнары һәм әлеге Уставы бозылган очракта, шулай ук җирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләре тиешенчә гамәлгә ашырылмаган очракта, Җирлек Советының, Җирлек башлыгының, Җирлек башлыгының, Башкарма комитеты җитәкчесенең дәүләт алдындагы карары нигезендә федераль кануннар нигезендә тиешле суд карары нигезендә барлыкка килә.

2. Җирлек башлыгын урыныннан алу һәм аның отставкасына кертү нигезләре һәм тәртибе «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнә.

63 статья. Ышанычны югалтуга бәйле рәвештә муниципаль вазыйфаларны биләүче затларны эштән азат итү (вазыйфасыннан азат итү)

1. Муниципаль вазыйфаны биләүче зат федераль законнарда, Россия Федерациясе субъектлары законнарында, муниципаль норматив хокукый актларда каралган тәртиптә түбәндәге очракларда ышанычны югалтуга бәйле рәвештә эштән азат ителергә (вазыйфасыннан азат ителергә) тиеш:

1) яклар тарафыннан мәнфәгатьләр конфликтын булдырмау һәм (яисә) җайга салу чараларын затның күрмәве;

2) үз керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында, шулай ук хатынының (иренең) һәм балигъ булмаган балаларының керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре хакында белешмәләрне тапшырмау йә, әгәр

федераль законнарда башкасы билгеләнмәгән булса, белә торып дөрес булмаган яисә тулы булмаган белешмәләр тапшыру;

3) затның, федераль законда билгеләнгән очраклардан тыш, коммерция оешмасының идарә органы эшчәнлегендә түләүле нигездә катнашуы;

4) эшкуарлык эшчәнлеген башкару;

5) затның Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, идарә органнары, попечительләр яисә күзәтү советлары, чит ил коммерциячел булмаган хөкүмәтнеке булмаган оешмаларының һәм Россия Федерациясе территориясендә аларның структур бүлекчәләренең башка органнары составына керүе.

2. Үзенә буйсынган затның мәнфәгатьләр конфликтына китерә торган яисә китерергә мөмкин булган шәхси кызыксынуы барлыкка килү турында билгеле булган муниципаль вазыйфаны биләүче зат ышанычын югалтуга бәйле рәвештә эштән чыгарылырга (вазыйфасыннан азат ителергә) тиеш, муниципаль вазыйфаны биләүче зат муниципаль вазыйфаны үтәмәгән очракта, яклар конфликтын булдырмау һәм (яисә) җайга салу буенча чаралар.

3. Коррупциячел хокук бозу кылган өчен ышанычны югалтуга бәйле рәвештә муниципаль вазыйфаны биләүче затка карата куллану турындагы белешмәләр, “Коррупциягә каршы тору турында” 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль законның 15 статьясында каралган ышанычны югалтуга бәйле рәвештә эштән азат ителгән (вазыйфасыннан азат ителгән) затлар реестрына кертелә.

64 статья. Физик һәм юридик затлар каршында җирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларның җаваплылыгы

Җирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының җаваплылыгы физик һәм юридик затлар алдындагы җирлекләр федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә башлана.

X бүлек МУНИЦИПАЛЬ ХОКУКЫЙ АКТЛАР

65 статья. Җирлек муниципаль хокукый актлары системасы

1. Җирлек муниципаль хокукый актлары системасына түбәндәгеләр керә:

1) Җирлек уставы, җирле референдумда (гражданнар җыенында) кабул ителгән хокукый актлар;

2) Җирлек Советының норматив һәм башка хокукый актлары;

3) әлеге Уставта каралган Җирлек башлыгының, Җирлек Башкарма комитетының, җирле үзидарәнең башка органнарының һәм вазыйфаи затларының хокукый актлары.

2. Җирлекләр уставы һәм җирле референдумда кабул ителгән хокукый актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән карарлар муниципаль норматив хокукый актлар системасында иң югары юридик көч актлары булып тора, турыдан-туры гамәлдә була һәм җирлекнең бөтен территориясендә кулланыла.

Башка муниципаль норматив хокукый актлар әлеге Уставка һәм җирле референдумда кабул ителгән хокукый актларга каршы килмәскә тиеш.

3. Җирле үзидарәнең органнары һәм вазыйфаи затлары кабул иткән муниципаль хокукый актлар җирлекнең бөтен территориясендә һичшиксез үтәлергә тиеш.

4. Муниципаль хокукый актлар юкка чыгарылырга яисә аларның гамәлдә булуы тиешле муниципаль хокукый актны кабул иткән (чыгарган) җирле үзидарә органнары яисә җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары тарафыннан, мондый органнар яисә тиешле вазыйфалар бетерелгән очракта йә күрсәтелгән органнарның яисә вазыйфаи затларның - җирле үзидарә органнары яисә җирле үзидарәнең вазыйфаи затларының вәкаләтләре исемлеге үзгәргән очракта, муниципаль хокукый актны гамәлдән чыгару яисә туктатып тору вакытына тиешле муниципаль хокукый актны кабул итү (бастырып чыгару) кертелгән, шулай ук суд тарафыннан; ә җирле үзидарә органнары тарафыннан федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны җайга сала торган өлешендә - Россия Федерациясе дәүләт хакимиятенең вәкаләтле органы (Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенең вәкаләтле органы) тарафыннан (Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органы) үзгәртелергә мөмкин.

66 статья. Гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарлар

1. Җирлектә яшәүчеләрнең җирле әһәмияттәге мәсьәләләрен турыдан-туры карары җирле референдумда белдерелгән гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерүе юлы белән гамәлгә ашырыла.

2. Әгәр җирлектә яшәүчеләрне турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен өстәмә рәвештә муниципаль норматив хокукый акт кабул итү (бастырып чыгару) таләп ителсә, компетенциясенә күрсәтелгән актны кабул итү (бастырып чыгару) кергән көннән алып 15 көн эчендә тиешле муниципаль норматив хокукый актны әзерләү һәм (яисә) кабул итү вакытын билгеләргә тиеш. Күрсәтелгән срок өч айдан арта алмый.

3. Гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен кирәкле муниципаль норматив хокукый актны бастырып чыгару срогын бозу Җирлек Советының вәкаләтләрен чакыртып алу яисә вакытыннан алда туктату өчен нигез була.

67 статья. Җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары тарафыннан кабул ителә торган муниципаль хокукый актларның төрләре

1. Җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары үзләренә йөкләнгән вәкаләтләрне үтәү йөзеннән түбәндәге муниципаль хокукый актлар чыгара:

1) Җирлек советы - Җирлек Советы карарлары;

Җирлек башлыгы - Җирлек башлыгының карары һәм күрсәтмәләре.

2. Җирле үзидарәнең башка вазыйфаи затлары Җирлекләр әлеге Уставта, аларның статусын билгеләүче башка муниципаль норматив хокукый актларда билгеләнгән үз вәкаләтләре чикләрендә күрсәтмәләр һәм боерыклар чыгара.

68 статья. Муниципаль хокукый актларны әзерләү

1. Муниципаль хокукый актлар проектлары Җирлек башлыгы, җирлек Советы депутатлары, территориаль иҗтимагый үзидарә органнары, гражданнарның инициатив төркемнәре, шулай ук аны алып бару мәсьәләләре буенча җирлекнең ревизия комиссиясе тарафыннан кертелергә мөмкин.

2. Район прокуроры, үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыру барышында гамәлдәге норматив хокукый актларны камилләштерү кирәклеген билгеләгәндә, Менделеевск муниципаль районы җирлегендә Тойгуза авыл җирлегенең җирле үзидарә органнарына муниципаль норматив хокукый актлар проектларын, шулай ук муниципаль норматив хокукый актларны үзгәртү, өстәү, гамәлдән чыгару яисә кабул итү турындагы тәкъдимнәрне кертергә хокуклы.

3. Муниципаль хокукый актлар проектларын кертү тәртибе, аларга теркәлә торган документларның исемлеге һәм формасы тиешенчә Җирлек Советы Регламенты, Җирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә.

69 статья. Җирлек Советының хокукый актлары

1. Үз компетенциясенә федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, Устав тарафыннан кертелгән мәсьәләләр буенча Поселение Советы Җирлек территориясендә башкару өчен мәҗбүри булган кагыйдәләрне билгели торган карарлар, Җирлек башлыгын отставкага чыгару турында карар, шулай ук Җирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре һәм аның компетенциясенә федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, әлеге Устав тарафыннан кертелгән башка мәсьәләләр буенча карарлар кабул итә.

2. Җирлек территориясендә үтәү өчен мәҗбүри булган кагыйдәләрне билгели торган Җирлек Советы карарлары, әгәр федераль законнарда башкасы билгеләнмәгән булса, җирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

3. Җирле салымнарны һәм җыемнарны билгеләүне, үзгәртүне һәм юкка чыгаруны, җирлек бюджеты акчаларыннан чыгымнарны гамәлгә ашыруны күздә тоткан Җирлек Советы карарлары җирлекнең башкарма комитеты җитәкчесе инициативасы буенча яисә аның бәяләмәсе булганда гына җирлек Советы каравына кертелергә мөмкин. Күрсәтелгән йомгаклау Җирлек Башкарма комитетына карар проекты тәкъдим ителгән көннән алып утыз көн эчендә Җирлек советына тапшырыла.

4. Җирлек Советы карарларына Җирлек башлыгы тарафыннан алар кабул ителгән көннән алып өч көн эчендә имза салына һәм әлеге Устав билгеләгән тәртиптә халыкка җиткерелә.

70 статья. Җирлек башлыгының хокукый актлары

Җирлек башлыгы кануннарда, әлеге Уставта, Җирлек Советы карарларында билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә Җирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча, шулай ук аның вәкаләтләренә «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль закон һәм башка федераль

законнар нигезендә Җирлек Уставы тарафыннан кертелгән башка мәсьәләләр буенча хокукый актлар чыгара.

Җирлек башлыгы федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, әлеге Уставта, җирлек Советының норматив хокукый актларында билгеләнгән үз вәкаләтләре чикләрендә җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча һәм җирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча башкарма комитетның карарларын, шулай ук Җирлек Башкарма комитетының эшен оештыру мәсьәләләре буенча күрсәтмәсен чыгара.

71 статья. Муниципаль норматив хокукый актларны бастырып чыгару (халыкка җиткерү) һәм аларның үз көченә керү тәртибе

1. Җирлек Советы карарлары, әгәр аларның карары белән башкасы билгеләнмәгән булса, Җирлек Башлыгы имза салган көннән соң 10 көн узгач үз көченә керә.

Салымнар һәм җыемнар турында җирлек Советының норматив хокукый актлары Россия Федерациясе Салым кодексы нигезендә үз көченә керә.

Җирлек Уставын кабул итү яисә әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында карар федераль законда, әлеге Уставта билгеләнгән тәртиптә үз көченә керә.

2. Җирлек башлыгының, җирле үзидарәнең башка вазыйфаи затларының хокукый актлары, әгәр актлар үзләре тарафыннан башкасы билгеләнмәгән булса, аларны имзалаган көннән үз көченә керә.

3. Муниципаль берәмлек гамәлгә куйган оешмаларның хокукый статусын билгели торган кеше һәм гражданның хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагыла торган муниципаль норматив хокукый актлар, шулай ук җирле үзидарә органнары арасында төзелә торган килешүләр торак пунктлар территориясендә махсус мәгълүмат стендларында рәсми басылып чыкканнан (халыкка җиткерелгәннән) соң яисә Менделеевск муниципаль районының рәсми сайтында веб-адрес буенча «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә урнаштыру юлы белән үз көченә керә: http://mendelevsk.tatarstan.ru.

4. Һәр муниципаль хокукый актта аның реквизитлары: исеме, аңа имза салу датасы (Җирлек Советы тарафыннан кабул ителгән хокукый актлар өчен - шулай ук аны Җирлек Советы кабул иткән дата), теркәү номеры, хокукый актны имзалаган вазыйфаи зат исеме, матбугат булырга тиеш.

5. Җирлекнең бюджет турындагы карары, аның үтәлеше турындагы хисап, җирле салымнар һәм җыемнар билгеләү турындагы карар, Җирлек Советы Регламенты, Җирлек Советы кабул иткән башка норматив хокукый актлар аларны имзалаган көннән алып җиде көн эчендә рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш, моңа федераль закон белән таратылуы чикләнгән белешмәләр булган муниципаль норматив хокукый актлар яисә аларның аерым нигезләмәләре керми.

6. Муниципаль сайлауларны, җирле референдумны, чакыртып алу буенча тавыш бирүне билгеләү турында, Җирлек Советы депутатын үзгәртү, үзгәртеп кору, Җирлек башлыгын һәм аның урынбасарын сайлау мәсьәләләре буенча норматив булмаган хокукый актлар кануннар нигезендә мәҗбүри рәвештә рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш.

7. Законнар яисә әлеге Устав нигезендә рәсми бастырып чыгару (халыкка җиткерү) мәҗбүри булмаган норматив булмаган муниципаль хокукый актлар аларны чыгарган органнар яисә җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары карары буенча бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) мөмкин.

8. Басып чыгарганда (халыкка җиткергәндә) муниципаль хокукый акт реквизитлары күрсәтелә.

9. Муниципаль хокукый актларны рәсми бастырып чыгару (халыкка җиткерү) түбәндәге юллар белән гамәлгә ашырыла:

Җирле үзидарә органнары тарафыннан гамәлгә куелган басма массакүләм мәгълүмат чараларында йә Җирлек территориясендә таратыла торган башка басма массакүләм мәгълүмат чараларында хокукый акт текстын бастырып чыгару. Хокукый акт текстын башка басма массакүләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгарганда әлеге бастырып чыгаруның рәсми булуы хакында тамга булырга тиеш;

Җирлек халкына хокукый акт текстын үзәкләштерелгән тәртиптә тарату (тарату);

Җирлек торак пунктлары территориясендә хокукый акт текстын махсус мәгълүмат стендларында урнаштыру. Күрсәтелгән стендлар һәм аларның урнашу урыннары саны Җирлек Советы тарафыннан раслана һәм Җирлектә яшәүчеләрнең муниципаль хокукый акты тексты белән каршылыксыз танышу мөмкинлеген тәэмин итәргә тиеш;

хокукый акт текстын яисә хокукый акт проектын Татарстан Республикасының рәсми хокукый мәгълүмат порталында урнаштыру http://pravo.tatarstan.ru.

10. Муниципаль хокукый актны бастырып чыгарганда (халыкка җиткергәндә) массакүләм мәгълүмат чарасы чыгу датасы йә актны тарату (тарату) башлану датасына яисә аны мәгълүмати стендта урнаштыру датасына туры килергә тиешле тиешле акт игълан итү датасы турында белешмәләр күрсәтелергә тиеш.

11. Җирле үзидарә органнарының, муниципаль предприятиеләрнең һәм учреждениеләрнең хокукый статусын билгели торган кеше һәм граждан хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагыла торган муниципаль норматив хокукый актлар Татарстан Республикасы муниципаль норматив хокукый актлары регистрына законнарда билгеләнгән срокларда кертү өчен Татарстан Республикасы Юстиция министрлыгына күчерелә.

XI бүлек ҖИРЛЕКНЕҢ ИКЪТИСАДЫЙ НИГЕЗЛӘРЕ

72 статья. ҖИРЛЕКНЕҢ ИКЪТИСАДЫЙ НИГЕЗЛӘРЕ

Җирлекнең икътисадый нигезен муниципаль милектәге Җирлек мөлкәте, Җирлек бюджеты акчалары, шулай ук Җирлекнең мөлкәти хокуклары тәшкил итә.

73 статья. Җирлекнең муниципаль мөлкәте

1. Җирлек милкендә булырга мөмкин:

1) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү өчен билгеләнгән мөлкәт;

2) җирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт, федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән очракларда, шулай ук «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 15 статьясындагы 4 өлешендә каралган тәртиптә аларга тапшырылган җирле үзидарә органнарының аерым вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт;

3) муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органының норматив хокукый актлары нигезендә җирле үзидарә органнары һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары, муниципаль хезмәткәрләр, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр хезмәткәрләре эшчәнлеген тәэмин итү өчен билгеләнгән мөлкәт;

4) җирле үзидарә органнарына федераль законнар белән бирелгән һәм җирле әһәмияттәге мәсьәләләргә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итү өчен кирәкле мөлкәт;

5) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 14 статьясындагы 3 һәм 4 өлешләре, 16 статьясындагы 3 өлеше, шулай ук «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 17 статьясындагы 1 һәм 1.1 өлешләре нигезендә җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт.

2. Җирлектә әлеге Уставның 1 өлеше таләпләренә туры килми торган мөлкәткә милек хокукы барлыкка килгән очракта, күрсәтелгән мөлкәт мөлкәтне яңадан үзгәртергә (мөлкәтнең максатчан билгеләнешен үзгәртергә) яисә читләштерелергә тиеш. Мондый мөлкәтне читләштерү тәртибе һәм сроклары федераль закон белән билгеләнә.

74 статья. Җирлек муниципаль мөлкәтен биләү, аннан файдалану һәм аның белән эш итү

1. Җирле үзидарә органнары поселок исеменнән Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар һәм алар нигезендә кабул ителә торган җирле үзидарә органнарының норматив хокукый актлары нигезендә муниципаль мөлкәткә мөстәкыйль ия булалар, файдаланалар һәм алар белән эш итәләр.

2. Җирле үзидарә органнары муниципаль мөлкәтне физик һәм юридик затларга, Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнарына, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарына һәм башка муниципаль берәмлекләрнең җирле үзидарә органнарына вакытлыча яисә даими файдалануга тапшырырга, федераль законнар нигезендә башка килешүләр кылырга хокуклы.

3. Җирле үзидарә органнары Россия Федерациясе Хөкүмәте вәкаләт биргән башкарма хакимият федераль органы билгеләгән тәртиптә муниципаль мөлкәт реестрларын алып баралар.

75 статья. Муниципаль предприятиеләр, учреждениеләр һәм хуҗалык җәмгыятьләре

1. Җирлек муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне төзергә, үзгәртеп корырга һәм бетерергә, хуҗалык җәмгыятьләре төзүдә, шул исәптән җирле әһәмияттәге

мәсьәләләрне хәл итү буенча вәкаләтләрне гамәлгә ашыру өчен кирәкле муниципальара оешмалар төзүдә катнашырга мөмкин. Муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләргә карата гамәлгә куючының функцияләрен һәм вәкаләтләрен вәкаләтле җирле үзидарә органнары гамәлгә ашыра.

2. Гамәлгә куючының функцияләрен һәм вәкаләтләрен гамәлгә ашыручы җирле үзидарә органнары муниципаль предприятиеләрнең һәм учреждениеләрнең максатларын, шартларын һәм эшчәнлек тәртибен билгели, аларның уставларын раслый, үз вазыйфасына билгеләп куя һәм әлеге предприятиеләрнең һәм учреждениеләрнең җитәкчеләрен вазыйфаларыннан азат итә, аларның эшчәнлеге турында әлеге Уставта каралган тәртиптә хисаплар тыңлый

3. Җирле үзидарә органнары Җирлек исеменнән субсидияләр муниципаль казна учреждениеләре йөкләмәләре буенча җаваплы булалар һәм аларны үтәүне федераль законда билгеләнгән очракларда һәм тәртиптә тәэмин итәләр.

76 статья. Җирлекнең муниципаль милкен хосусыйлаштыру тәртибе һәм шартлары

1. Муниципаль мөлкәтне хосусыйлаштыру тәртибе һәм шартлары Поселение Советы карарлары белән федераль законнар нигезендә билгеләнә.

2. Муниципаль мөлкәттән файдаланудан һәм хосусыйлаштырудан керемнәр Җирлек бюджетына керә.

77 статья. Җирле үзидарә органнарының муниципаль милектәге предприятиеләргә, учреждениеләргә һәм оешмаларга карата мөнәсәбәтләре

Җирле үзидарә органнарының муниципаль милектәге предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар белән, шулай ук физик затлар белән мөнәсәбәтләре кануннарда башкасы билгеләнмәгән булса, шартнамә нигезендә төзелә.

XII бүлек ҖИРЛЕКНЕҢ ФИНАНС НИГЕЗЛӘРЕ

78 статья. Җирлек бюджеты

1. Җирлекнең үз бюджеты бар.

2. Җирлек бюджеты Җирлек Советының муниципаль норматив хокукый акты рәвешендә эшләнә һәм раслана.

3. Җирлек бюджетында җирлекнең җирле әһәмияттәге мәсьәләләрен хәл итү буенча җирле үзидарә органнары вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга җибәрелә торган керемнәр һәм җирле үзидарә органнары тарафыннан гамәлгә ашыруны тәэмин итү өчен бирелгән аерым дәүләт вәкаләтләре җирлекләре, аларга федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган, шулай ук күрсәтелгән керемнәр һәм субвенцияләр исәбеннән гамәлгә ашырыла торган керемнәр аерым-аерым карала.

4. Җирлекнең җирле үзидарә органнары федераль законнарда һәм алар нигезендә кабул ителә торган Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актларында

билгеләнгән тәртиптә федераль дәүләт хакимияте органнарына һәм (яисә) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарына Җирлек бюджеты үтәлеше турындагы хисапларны тапшыра.

79 статья. Җирлектә бюджет процессы

1. Җирлек бюджетын төзү, раслау, үтәү һәм аның үтәлешен тикшереп тору җирлекнең җирле үзидарә органнары тарафыннан мөстәкыйль гамәлгә ашырыла. Җирлек бюджетын формалаштыру, раслау һәм үтәү тәртибе Россия Федерациясе Бюджет кодексы, федераль законнар һәм алар нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнә.

2. Җирлекнең бюджетын раслау турында Җирлек Советы карары, аның үтәлеше турында еллык хисап, җирле үзидарә органнары муниципаль хезмәткәрләренең, муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләренең бюджет үтәлеше барышы турында квартал саен белешмәләр, аларны акчалата тотуга факттагы чыгымнарны күрсәтеп, рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

3. Җирлек бюджеты проекты өч елга - чираттагы финанс елына һәм план чорына төзелә һәм раслана.

4. Чираттагы финанс елына һәм план чорына Җирлек бюджеты проекты Җирлекнең чыгым йөкләмәләрен финанс белән тәэмин итү максатларында халыкның социаль-икътисадый үсеш фаразы нигезендә төзелә.

5. Чираттагы финанс елына һәм план чорына Җирлек бюджеты проекты Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм аның таләпләрен үтәп кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм әлеге Устав нигезендә Җирлек Башкарма комитеты билгеләгән тәртиптә һәм срокларда төзелә.

6. Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты проектын төзү түбәндәгеләргә нигезләнә:

- Россия Федерациясендә бюджет сәясәтен (бюджет сәясәтенә таләпләр) билгели торган Россия Федерациясе Федераль Собраниесенә Россия Федерациясе Президенты юлламасы нигезләмәләре;

- бюджет сәясәтенең төп юнәлешләре һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре;

- социаль-икътисадый үсеш фаразы;

- озак сроклы чорга бюджет фаразы (бюджет фаразы проекты, бюджет фаразы проекты);

- муниципаль программаларда (муниципаль программалар проектларында, күрсәтелгән программалар проектларында).

7. Җирлек бюджеты турындагы карарда Россия Федерациясе Бюджет кодексының 31.07.1998 елның 145-ФЗ номерлы нигезләмәләре нигезендә кабул ителгән муниципаль хокукый актларда билгеләнмәгән очракта, шәһәр, авыл җирлекләре бюджетлары арасында керемнәрне бүлү нормативлары булырга тиеш.

8. Җирлек бюджеты турындагы карар белән түбәндәгеләр билгеләнә:

1) Россия Федерациясе Бюджет кодексының 160.1 статьясында каралган очракларда бюджет керемнәренең баш администраторлары исемлеге;

2) Россия Федерациясе Бюджет кодексының 160.2 статьясында каралган очракларда бюджет кытлыгын финанслау чыганакларының баш администраторлары исемлеге;

3)чыгым төрләренең бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары, төркемнәре (төркемнәре һәм төркемчәләре) яки бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары (муниципаль программалар һәм эшчәнлекнең программа булмаган юнәлешләре), чыгым төрләренең төркемнәре (төркемнәре һәм төркемчәләре) һәм (яки) максатчан статьялары (муниципаль программалар һәм эшчәнлекнең программалы булмаган юнәлешләре), төркемнәре (төркемнәре һәм төркемчәләре) буенча бюджет ассигнованиеләрен бүлү)Чираттагы финанс елына (Чираттагы финанс елына һәм план чорына) бюджет чыгымнарын классификацияләү чыгымнары төрләре, шулай ук РФ Бюджет кодексы, ТР Бюджет кодексы, җирлек Советының муниципаль хокукый акты белән билгеләнгән очракларда бюджет чыгымнарын классификацияләү бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча;

4) чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елына һәм план чорына) бюджет чыгымнарының ведомство структурасы, бюджеттан тыш дәүләт фондлары бюджетларыннан тыш;

5) гавами норматив йөкләмәләрне үтәүгә җибәрелә торган бюджет ассигнованиеләренең гомуми күләме;

6) чираттагы финанс елында (чираттагы финанс елында һәм план чорында) Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларына бирелә торган бюджетара трансфертлар күләме;

7) чираттагы финанс елына һәм план чорының беренче елына бюджет расланган (расланган) чыгымнарның гомуми күләме бюджет чыгымнарының гомуми күләменең кимендә 2,5 проценты күләмендә (максатчан билгеләнеше булган Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан бюджетара трансфертлар исәбеннән каралган бюджет чыгымнарын исәпкә алмыйча), план чорының икенче елына бюджет чыгымнарының гомуми күләменең кимендә 5 проценты күләмендә (максатчан билгеләнеше булган Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан бюджетара трансфертлар исәбеннән каралган бюджет чыгымнарын исәпкә алмыйча);

8) чираттагы финанс елына бюджет кытлыгын финанслау чыганаклары (чираттагы финанс елы һәм план чоры);

9) муниципаль эчке бурычның югары чиге һәм (яисә) муниципаль тышкы бурычның югары чиге, чираттагы финанс елыннан (чираттагы финанс елы һәм план чорының елдан-ел), шул исәптән муниципаль гарантияләр буенча бурычның югары чиге күрсәтелеп, киләсе елның 1 гыйнварына торышы буенча;

10) Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы Бюджет кодексы, Җирлек Советы карары белән билгеләнгән җирле бюджетның башка күрсәткечләре.

9. Чираттагы финанс елына һәм план чорына Җирлек бюджеты турында карар проекты расланган бюджетның план чоры параметрларын үзгәртү һәм бюджет проектының икенче елының параметрларын өстәү юлы белән раслана.

Чираттагы финанс елына һәм план чорына Җирлек бюджеты турында карар проекты расланган план чоры бюджеты күрсәткечләрен төгәлләштерә һәм төзелә торган бюджетның планлаштырылган чорының икенче елы күрсәткечләрен раслый.

10. Чираттагы финанс елына һәм план чорына Җирлек бюджеты турында карар проекты белән бер үк вакытта Җирлек Советына түбәндәгеләр тапшырыла:

1) җирлекнең бюджет һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре;

2) агымдагы финанс елның узган чорында тиешле территориянең социаль-икътисадый үсешенең якынча йомгаклары һәм агымдагы финанс елы өчен тиешле территориянең социаль-икътисадый үсешенең көтелгән нәтиҗәләре;

3) тиешле территориянең социаль-икътисадый үсеш фаразы;

4) тиешле территориянең берләштерелгән бюджетының чираттагы финанс елына һәм план чорына төп характеристикаларын фаразлау (керемнәрнең гомуми күләме, чыгымнарның гомуми күләме, бюджет дефициты (профициты);

5) бюджет проектына аңлатма язуы;

6) бюджетара трансфертларны бүлү методикалары (методикалар проектлары) һәм исәпләре;

7) муниципаль эчке бурычның югары чиге яисә муниципаль тышкы бурычның югары чиге, елның 1 гыйнварына чираттагы финанс елыннан һәм план чорының елдан-ел артуыннан килүче (чираттагы финанс елы) торышы буенча;

8) агымдагы финанс елына бюджетның көтелгән үтәлешен бәяләү;

9) күрсәтелгән бюджет сметаларына карата җирлек советы, суд системасы органнары, тышкы муниципаль финанс контроле органнары тарафыннан тәкъдим ителгән әлеге органнарның бюджет сметалары проектлары, күрсәтелгән бюджет сметаларына карата финанс органы белән каршылыклар барлыкка килгән очракта, күрсәтелә;

10) Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетлары керемнәре чыганаклары реестрлары;

11) башка документлар һәм материаллар.

11. Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты проектын төзү Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә кабул ителә торган федераль законнар нигезендә муниципаль районның башкарма комитеты тарафыннан гамәлгә ашырыла.

12. Муниципаль районның башкарма комитеты утырыш Советы каравына чираттагы финанс елына һәм план чорына күчергечнең бюджеты турында карар проектын агымдагы елның 15 ноябреннән дә соңга калмыйча кертә.

13. Җирлек Советының муниципаль норматив хокукый акты белән билгеләнгән Поселения бюджеты турындагы карар проектын карау һәм раслау тәртибе бюджет турындагы карарның чираттагы финанс елның 1 гыйнварыннан үз көченә керүен, шулай ук күрсәтелгән карар белән Россия Федерациясе Бюджет кодексының 184.1 статьясы нигезендә күрсәткечләрне һәм характеристикаларны раслауны күздә тотарга тиеш.

14. Җирлек бюджеты турындагы карар 1 гыйнвардан үз көченә керә һәм, әгәр Россия Федерациясе Бюджет кодексында һәм (яисә) Җирлек бюджеты турындагы карар белән башкасы каралмаган булса, финанс елның 31 декабренә кадәр гамәлдә була.

Җирлек бюджеты турындагы карар билгеләнгән тәртиптә имзаланганнан соң ун көннән дә соңга калмыйча рәсми рәвештә басылып чыгарга тиеш.

15. Җирле үзидарә органнары Җирлекләр Җирлекләрнең бюджетының баланслылыгын һәм бюджет хокук мөнәсәбәтләрен җайга салу, бюджет процессын гамәлгә ашыру, муниципаль бурыч дефициты, күләме һәм структурасы, Җирлекнең бюджет йөкләмәләрен үтәү буенча Татарстан Республикасы законнарының һәм федераль законнарның үтәлешен тәэмин итә.

16. Җирлек бюджеты керемнәре Россия Федерациясенең бюджет законнары, салымнар һәм җыемнар турындагы законнар һәм башка мәҗбүри түләүләр турындагы законнар нигезендә төзелә.

17. Җирлек бюджеты чыгымнары Россия Федерациясе Бюджет кодексында каралган рәвешләрдә гамәлгә ашырыла.

18. Дәүләт хакимиятенең федераль органнары, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары вәкаләтләрен финанслауга билгеләнү, федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән очраклардан тыш, рөхсәт ителми.

19. Муниципаль милек объектларына бюджет инвестицияләре Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә гамәлгә ашырыла.

80 статья. Муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен сатып алулар

1. Муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып алулар дәүләт һәм муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып алулар өлкәсендә контракт системасы турындагы Россия Федерациясе законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр сатып алу җирле бюджет акчалары исәбеннән гамәлгә ашырыла.

81 статья. Гражданнарның үзара салым акчалары

1. Гражданнарның үзара салым акчалары дигәндә гражданнарның җирле әһәмияттәге конкрет мәсьәләләрне хәл итү өчен гамәлгә ашырыла торган бер тапкыр түләүләре аңлашыла. Гражданнарның үзара салымы тәртибендә түләүләр күләме җирлек составына керүче Поселения (торак пункт (яисә аның территориясенең бер өлеше) халкы өчен бертигез күләмдә билгеләнә, моңа саны җирлек составына керүче җирлек халкының гомуми санының (торак пункт) 30 процентыннан артыграк була алмаган һәм алар өчен түләү күләме киметелергә мөмкин булган аерым категория гражданнардан тыш.

2. Әлеге статьяның 1 пунктында күрсәтелгән гражданнарның бер тапкыр бирелә торган түләүләрен кертү һәм алардан файдалану мәсьәләләре җирле референдумда хәл ителә, ә 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы “Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында” Федераль законның 25.1 статьясындагы 1 өлешенең 4.1, 4.3 пунктында каралган очракларда гражданнар җыенында хәл ителә.

82 статья. Инициатив проектларны гамәлгә ашыруны финанс ягыннан һәм башкача тәэмин итү

1. «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 26.1 статьясында каралган инициативалы проектларны гамәлгә ашыруны финанс белән тәэмин итү чыганагы булып, җирлекнең тиешле чыгым йөкләмәләрен финанс белән тәэмин итү максатларында Татарстан Республикасы бюджетыннан инициатив түләүләр һәм (яисә) бюджетара трансфертлар күләмнәрен исәпкә алып, инициатив проектларны гамәлгә ашыруга җирле бюджет турында карар белән каралган бюджет ассигнованиеләре тора.

2. Инициатив түләүләр дигәндә, конкрет инициативалы проектларны гамәлгә ашыру максатларында Россия Федерациясе законнары нигезендә ирекле нигездә түләнә торган һәм Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә җирле бюджетка күчерелә торган гражданнарның, индивидуаль эшкуарларның һәм төзелгән юридик затларның акчалары аңлашыла.

3. Инициатив проект гамәлгә ашырылмаган очракта, инициатив түләүләр аларны җирле бюджетка күчергән затларга (шул исәптән оешмаларга) кайтарылырга тиеш. Инициатив проектны гамәлгә ашыру йомгаклары буенча инициатив проектны гамәлгә ашыру максатларында файдаланылмаган инициатив түләүләрнең калган өлеше барлыкка килгән очракта, күрсәтелгән түләүләр аларны җирле бюджетка күчергән затларга (шул исәптән оешмаларга) кайтарылырга тиеш.

Җирле бюджетка күчерелгән затларга (шул исәптән оешмаларга) кире кайтарылырга тиешле инициатив түләүләр суммаларын исәпләү һәм кире кайтару тәртибе җирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

4. Инициатив проектларны гамәлгә ашыру шулай ук кызыксынган затларның ихтыярый мөлкәти һәм (яисә) хезмәт катнашулары рәвешендә дә тәэмин ителергә мөмкин.

83 статья. Авыл җирлеге муниципаль алынмалары (муниципаль бурыч)

1. Җирлек бюджеты кытлыгын финанслау һәм бурыч йөкләмәләрен каплау максатларында җирлек федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә муниципаль эчке алынмаларны гамәлгә ашырырга хокуклы.

2. Җирлек исеменнән муниципаль алынмаларны гамәлгә ашыру хокукы Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә Җирлекнең башкарма комитетына карый.

3. Агымдагы финанс елы башына Җирлек бюджетының калган средстволары агымдагы финанс елында Җирлек бюджеты турындагы карар белән Җирлек бюджеты кытлыгын финанслауның күрсәтелгән чыганагы буларак каралган чаралар күләменнән артыграк күләмдә касса өзеклекләрен каплауга җибәрелергә мөмкин.

84 статья. Җирлекнең җирле бюджетын үтәү

1. Җирлекнең җирле бюджетын үтәү Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Җирлек бюджеты кассаның бердәмлеге һәм чыгымнарның ведомство буйсынуындагы бердәмлеге нигезендә башкарыла.

3. Җирлек бюджеты үтәлешенә касса хезмәте күрсәтү, бюджет акчаларын алучыларның шәхси счетларын ачу һәм алып бару Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

4. Җирлек бюджетын үтәү Җирлек халкының җыелма бюджет язмасы һәм җирлекнең касса планы нигезендә оештырыла.

85 статья. Бюджет хисабы. Җирлек бюджетының үтәлеше турында еллык хисап

1. Җирлекнең бюджет хисабы - еллык.

2. Җирлекнең бюджет хисабы тиешле бюджет акчалары баш администраторларының җыелма бюджет хисабы нигезендә муниципаль районның башкарма комитеты тарафыннан төзелә.

3. Җирлек җирлегенең бюджет үтәлеше турында еллык хисап Җирлек Советы карары белән расланырга тиеш.

4. Җирлек советына тапшырылган вакытка кадәр Җирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисап бюджет акчаларының баш администраторларының бюджет хисапларын тышкы тикшерүне үз эченә алган һәм Җирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисапка бәяләмә әзерләргә тиеш.

Җирлек бюджетының үтәлеше турында еллык хисапны тышкы тикшерү, Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы Бюджет кодексы таләпләрен үтәгән килеш, Җирлек җирлегенең яисә Җирлек советы тарафыннан билгеләнгән тәртиптә Ревизион комиссиясе тарафыннан гамәлгә ашырыла.

5. Муниципаль районның башкарма комитеты аңа бәяләмә әзерләү өчен җирлекнең бюджеты үтәлеше турында быелның 1 апреленнән дә соңга калмыйча хисап тапшыра. Җирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисапка бәяләмә әзерләү Бюджет акчалары баш администраторларының еллык бюджет хисабының еллык бюджет тикшерүе күрсәткечләре нигезендә 1 айдан артмаган срокта уздырыла.

6. Җирлек бюджетының үтәлеше турында еллык хисапка Бәяләмә җирлек Советының ревизия комиссиясе тарафыннан бер үк вакытта муниципаль район башкарма комитетына юллама белән тапшырыла.

7. Җирле бюджетның үтәлеше турында еллык хисап Җирлек советына агымдагы елның 1 маеннан да соңга калмыйча тапшырыла. Бюджет үтәлеше турындагы еллык хисап белән бер үк вакытта аңа бюджет һәм бюджет хисабы үтәлешенә анализ булган аңлатма, муниципаль биремне үтәү турындагы белешмәләр һәм (яисә) бюджет ассигнованиеләрен файдалануның башка нәтиҗәләре турындагы белешмәләр, бюджет үтәлеше турындагы карар проекты, тиешле бюджетның үтәлеше турындагы башка бюджет хисабы һәм тиешле консолидацияләнгән бюджетның үтәлеше турында бюджет хисабы, Россия Федерациясенең бюджет законнарында каралган башка документлар тапшырыла.

8. Җирлек советы Җирлек бюджетының үтәлеше турында еллык хисапны карау нәтиҗәләре буенча Җирлек бюджетының үтәлеше турында еллык хисапны раслау яисә кире кагу турында карар кабул итә.

Җирлек бюджетының үтәлеше турында еллык хисап Советы тарафыннан кире кагылган очракта, ул күрсәткечләрне дөрес түгел яисә тулы чагылдыру фактларын бетерү һәм 1 айдан артмаган срокта кабат тапшыру өчен кайта.

9. Җирлек бюджетының үтәлеше турындагы карар белән, бюджет керемнәренең, чыгымнарының һәм кытлыгының гомуми күләмен күрсәтеп, хисап финанс елы өчен бюджет үтәлеше турында хисап раслана.

Хисап финанс елында бюджет үтәлеше турындагы карарга аерым кушымталар белән түбәндәге күрсәткечләр раслана:

- бюджетлар керемнәре классификациясе кодлары буенча бюджет керемнәре;

- тиешле бюджет чыгымнарының ведомство структурасы буенча бюджет чыгымнары;

- бюджетлар чыгымнары классификациясенең бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча бюджет чыгымнары;

- бюджетлар кытлыкларын финанслау чыганаклары классификациясе кодлары буенча бюджет кытлыгын финанслау чыганаклары;

Бюджет үтәлеше турындагы карар белән шулай ук бюджет үтәлеше турындагы карар өчен билгеләнгән башка күрсәткечләр дә раслана.

86 статья. Муниципаль финанс контроле

Җирлек Советы финанс контроленең түбәндәге рәвешләрен гамәлгә ашыра: бюджет турында карарлар проектлары буенча фикер алышу һәм раслау барышында алдан контроль; агымдагы контроль - Поселение Советы утырышларында бюджет үтәлешенең аерым мәсьәләләрен карау барышында; аннан соң бюджетның үтәлеше турындагы хисапны карау һәм раслау барышында контроль, шулай ук Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә контрольнең башка рәвешләрен тикшереп тора.

Җирлек советы финанс контролен Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезләмәләре нигезендә гамәлгә ашыра.

XIII БҮЛЕК. ТОРАК ПУНКТ УСТАВЫН КАБУЛ ИТҮ
ӘЛЕГЕ УСТАВКА ҮЗГӘРЕШЛӘР ҺӘМ ӨСТӘМӘЛӘР КЕРТҮ

87 статья. Җирлек Уставы проектын әзерләү, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү тәртибе

1. Җирлек уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында Җирлек Советы карары проекты Җирлек Советы депутатларының, Җирлек Советы җитәкчесенең, Башкарма комитет җитәкчесенең, Менделеевск муниципаль районы прокурорының, территориаль иҗтимагый үзидарә органнарының, гражданнарның инициатив төркемнәренең советына кертелергә мөмкин.

2. Җирлек Уставы проектын, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карар проектын әзерләү өчен Җирлек Советы карары белән махсус комиссия төзелергә мөмкин. Күрсәтелгән комиссия эшендә катнашу өчен Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белгечләре, экспертлар чакырылырга мөмкин.

3. Җирлек Уставы проекты, Җирлек Уставы Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт проекты, күрсәтелгән муниципаль хокукый акт проекты, күрсәтелгән муниципаль хокукый акт проекты буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибен бер үк вакытта бастырып чыгару (халыкка җиткерү) белән рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) тиеш. Җирлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт проекты буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибен, шулай ук Җирлек Уставына Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, конституция (Устав) яисә Татарстан Республикасы законнары нигезләмәләрен әлеге норматив хокукый актларга туры китерү максатларында үтәү рәвешендә үзгәрешләр кертелгән очракта, гражданнарның аны тикшерүдә катнашу тәртибен рәсми бастырып чыгару (халыкка җиткерү) таләп ителми.

4. Җирлек Уставы проекты буенча, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында Җирлек Советы карары буенча Җирлек Советы утырышында аларны карау алдыннан әлеге Устав нигезендә гавами тыңлаулар уздырыла, моңа Җирлек Уставына әлеге норматив хокукый актларга туры китерү максатларында Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе нигезләмәләрен төгәл торгызу рәвешендә үзгәрешләр кертелү очраклары керми.

5. Җирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр муниципаль хокукый акт белән кертелә, ул түбәндәгеләрне рәсмиләштерергә мөмкин:

1) Җирлек Башлыгы кул куйган Җирлек Советы карары;

2) Җирлек Советы кабул иткән һәм Җирлек Башлыгы тарафыннан имзаланган аерым норматив хокукый акт. Бу очракта әлеге хокукый актта аны кабул итү турында Җирлек Советы карарының реквизитлары күрсәтелә. Көчеш нигезләмәләренең һәм (яисә) җирлек Уставына кертелә торган үзгәрешләрнең һәм өстәмәләрнең үз көченә керүе турындагы нормаларны Советның мондый карарына кертү рөхсәт ителми.

88 статья. Җирлек Уставын кабул итү, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү тәртибе

1.Җирлек Уставы проектын, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карар проектын карау Җирлек Советы Регламенты нигезендә кимендә ике укуда гамәлгә ашырыла.

2. Җирлек проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карар проекты кабул ителгәннән соң әлеге проект Җирлек Советы депутатларына, төзәтмәләр кертү өчен хокук иҗат инициативасы хокукына ия башка субъектларга җибәрелә.

3. Җирлек уставы, Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында Җирлек Советы карары күпчелек тарафыннан Җирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан өчтән ике өлешкә кабул ителә.

89 статья. Җирлек Уставының үз көченә керү тәртибе, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карарлар

1. Әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында Җирлек Советы карары, аларны кабул иткәннән соң, Җирлек башлыгы тарафыннан федераль законда билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәве өчен муниципаль берәмлекләр уставларын теркәү өлкәсендә вәкаләтле федераль башкарма хакимият органының территориаль органына җибәрелә.

2. Әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында Җирлек Советы карары, алар дәүләт теркәве узганнан соң рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш һәм аларны рәсми бастырып чыгарганнан (халыкка җиткергәннән) соң үз көченә керә.

3. Җирлек уставы, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында Җирлек Советы карары аларны дәүләт теркәвенә алганнан соң рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш һәм аларны рәсми бастырып чыгарганнан (халыкка җиткергәннән) соң үз көченә керә. Җирлек башлыгы муниципаль берәмлекләр уставларын теркәү өлкәсендә вәкаләтле федераль башкарма хакимият органының территориаль органыннан "Муниципаль берәмлекләр уставларын дәүләт теркәве турында" 2005 елның 21 июлендәге 97-ФЗ номерлы Федераль законның 4 статьясындагы 6 өлешендә каралган Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре Уставына үзгәрешләр кертү турында Җирлек Уставы, муниципаль хокукый акт Уставына үзгәрешләр кертү турында хәбәрнамә кергән көннән алып җиде көн эчендә Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү хакында теркәлгән Устав, муниципаль хокукый акт чыгарырга (халыкка җиткерергә) тиеш.